

**PROGRAM RADA
DOO FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE
SREDINE
ZA 2024. GODINU**

Contents

PRAVNI I FINANSIJSKI ASPEKTI DRUŠTVA.....	5
1.1. ORGANI DRUŠTVA	5
1.2. ORGANIZACIJA I KADROVSKA STRUKTURA	6
1.3. DJELATNOST DRUŠTVA	7
1.4. OBEZBJEĐIVANJE SREDSTAVA ZA RAD DRUŠTVA I NAČIN KORIŠĆENJA	7
1.5. DODJELJIVANJE SREDSTAVA KORISNICIMA	8
ADMINISTRATIVNO TEHNIČKI ASPEKTI POSLOVANJA DRUŠTVA	8
2.1. SJEDNICE ODBORA DIREKTORA DRUŠTVA.....	8
2.2. PRAVNI I OPŠTI POSLOVI.....	8
2.3. JAVNE NABAVKE ZA POTREBE DRUŠTVA	9
2.4. SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA	9
2.5. PLAN INTEGRITETA	10
2.6. STRUČNO USAVRŠAVANJE ZAPOSLENIH	10
2.7. SARADNJA SA OSTALIM SUBJEKTIMA.....	10
2.8. FINANSIJSKO POSLOVANJE.....	12
2.9. DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE.....	12
FINANSIRANJE, PLANIRANJE I REALIZACIJA PROJEKATA	13
3.1. PROJEKTI SLUŽBE ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE I KLIMATSKE PROMJENE	14
3.1.1. JAVNI KONKURS ZA DODJELU BESPOVRATNIH SREDSTAVA (SUBVENCIJA) JEDINICAMA LOKALNIH SAMOUPRAVA ZA REALIZACIJU PROJEKTA UKLANJANJA OTPADA ODBAČENOG U ŽIVOTNU SREDINU (TZV. „DIVLJE DEPONJE”).....	14
3.1.2. JAVNI KONKURSI ZA DODJELU BESPOVRATNIH SREDSTAVA (SUBVENCIJA) ZA REALIZACIJU PROJEKTA NABAVKE KOMUNALNE OPREME I UREĐAJA ZA UPRAVLJANJE OTPADOM.....	15
3.1.3. JAVNI KONKURS ZA DODJELU BESPOVRATNIH SREDSTAVA (SUBVENCIJA) JEDINICAMA LOKALNE SAMOUPRAVE ZA PROJEKTOVANJE, UREĐENJE I ODRŽAVANJE ZELENIH POVRŠINA ...	16
3.1.4. JAVNI KONKURSI ZA DODJELU BESPOVRATNIH SREDSTAVA (SUBVENCIJA) NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA ZA SUFINANSIRANJE PROJEKATA ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE.....	17
3.1.5. UNAPRJEĐENJE KATASTRA ZAGAĐIVAČA ŽIVOTNE SREDINE, I INTEGRACIJA U INFORMACIONI SISTEM ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE (II FAZA) I RAZVOJ DJELATNOSTI EKO-FONDA.....	17
3.1.5.1. RAZVOJ DJELATNOSTI EKO-FONDA.....	18
3.1.6. IZRADA STUDIJE IZVODLJIVOSTI „PRETVARANJE BIOGASA U ELEKTRIČNU ENERGIJU”, NA SANITARNOJ DEPONJI „LIVADE” PODGORICA.....	19
3.1.7. UNAPRJEĐENJE USLOVA ZA VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE IZ OBLASTI EKOLOGIJE U CRNOJ GORI.....	20
3.1.8. INTEGRISANJE BIODIVERZITETA U SEKTORSKE POLITIKE I PRAKSE I JAČANJE ZAŠTITE KLJUČNIH TAČAKA BIODIVERZITETA U CRNOJ GORI (GEF)	20
3.1.9. PROJEKAT SAKUPLJANJA ELEKTRIČNOG/ELEKTRONSKOG OTPADA IZ DOMAĆINSTVA.....	21
3.1.10. SANACIJA STAZE OKO CRNOG JEZERA	22

3.1.11. ZAŠTITA I OČUVANJE PRIRODNIH VRIJEDNOSTI NACIONALNIH PARKOVA KROZ UNAPRJEĐENJE SLUŽBI FIZIČKE ZAŠTITE	22
3.2. PROJEKTI SLUŽBE ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE.....	23
3.2.1. PODSTICAJI ZA UNAPRJEĐENJE E-MOBILNOSTI U CRNOJ GORI.....	23
3.2.2. JAVNI KONKURS ZA DODJELU BESPOVRATNIH SREDSTAVA (SUBVENCIJA) ZA KUPOVINU UREĐAJA U DOMAĆINSTVU ENERGETSKI EFIKASNIM UREĐAJIMA.....	24
3.2.3. PODSTICAJI ZA PRIMJENU MJERA ENERGETSKE EFIKASNOSTI U JAVNOJ RASVJETI	25
3.2.4. PODSTICAJI ZA MJERE ENERGETSKE EFIKASNOSTI ZA POSLOVNE OBJEKTE NAMIJENJENE PRIVREDI	25
3.2.5. PODRŠKA PRILIKOM KUPOVINE ENERGETSKI EFIKASNIH KLIMA UREĐAJA ZA STANOVNIKE OPŠTINE BIJELO POLJE.....	26
3.2.6 MJERE ENERGETSKE EFIKASNOSTI NAMIJENJENE GRAĐANIMA OPŠTINE PLJEVLJA	26
3.3.1. PROJEKAT: „POBOLJŠANJE KAPACITETA NACIONALNE KONTAKT OSOBE (NFP) U CRNOJ GORI ZA ARANŽMAN SA ZKF-OM I JAČANJE STRATEŠKIH PLANOVA PROJEKATA PRI PODRŠCI SPROVOĐENJA AŽURIRANOG NACIONALNOG ODREĐENOG DOPRINOSA NDC2”	27
3.3.2. INTERREG DUNAVSKI TRANSNACIONALNI PROGRAM (DTP)	29
3.3.4. JAVNI FOND ZA ŽIVOTNU SREDINU REPUBLIKE SLOVENIJE.....	30
3.3.5. SARADNJA SA ELEKTROPRIVREDOM CRNE GORE.....	31
3.3.6. FINANSIRANJE IZRADE PROJEKTNE DOKUMENTACIJE	31
KOMUNIKACIONA STRATEGIJA 2024-2026.....	32
ZAKLJUČAK	33
TABELARNI PREGLED AKTIVNOSTI I PROJEKATA PREDVIĐENIH PROGRAMOM RADA ZA 2024. GODINU	39
3.1.3. JAVNI KONKURS ZA DODJELU BESPOVRATNIH SREDSTAVA (SUBVENCIJA) JEDINICAMA LOKALNE SAMOUPRAVE ZA PROJEKTOVANJE, UREĐENJE I ODRŽAVANJE ZELENIH POVRŠINA ...	40

UVOD

Vlada Crne Gore na sjednici od 22. novembra 2018. godine donijela je Odluku o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu Eko-fonda). Odlukom su definisani: Status Eko-fonda kao društva sa ograničenom odgovornošću, djelatnost, organi društva i njihova ovlaštenja, organizacija društva, osnovni kapital, finansiranje i korišćenje sredstava. Fond za zaštitu životne sredine osnovan je na osnovu Zakona o životnoj sredini („Službeni list CG”, broj 52/16) u cilju prikupljanja i distribucije finansijskih sredstava za zaštitu, očuvanje, održivo korišćenje i unaprjeđivanje životne sredine na teritoriji Crne Gore. Otpočeo je sa radom upisom u Centralni registar privrednih subjekata, reg. broj: 5-0923251/005 od 03.03.2020. godine.

Organizacija, nadležnosti i način rada organa Društva uređeni su Statutom i drugim opštim aktima, u skladu sa zakonom. Statut sadrži opšte odredbe, naziv i sjedište, pečat, odgovornost za obaveze Društva, zastupanje, djelatnost Društva, unutrašnju organizaciju, osnovni kapital Društva, način upravljanja Društvom, organe Društva, finansijsko poslovanje i izvještavanje, knjigu odluka Društva, javnost rada, kao i druga pitanja od značaja za rad Društva.

Crna Gora aktivno radi na nacionalnom i međunarodnom nivou kako bi dala svoj doprinos u globalnoj borbi protiv klimatskih promjena i zaustavljanju degradacije životne sredine. Pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji (u daljem tekstu EU) zahtijeva aktivnu ulogu svih segmenata društva, te Eko-fond ima značajno učešće u procesu integracija i ostvarivanja daljeg napretka u implementaciji pravne tekovine EU posebno u okviru Poglavlja 27-životna sredina i klimatske promjene, kao i ispunjavanja međunarodnih obaveza koje je Crna Gore preuzela pristupanjem konvencijama i sporazumima iz oblasti životne sredine.

Svoju djelatnost Eko-fond ostvaruje u saradnji sa nadležnim tijelima državne uprave i organima državne uprave nadležnim za zaštitu životne sredine, lokalnim samoupravama, stručnim i naučnim institucijama, civilnim sektorom. U obavljanju svoje djelatnosti Eko-fond primjenjuje načela transparentnosti i javnosti, objektivnosti i odgovornosti u odlučivanju i primjene priznatih standarda dobre prakse.

Zadatak Eko-fonda je osiguranje finansijskih sredstava za realizaciju projekata, programa i aktivnosti čiji je cilj postizanje sistemskog i cjelovitog očuvanja kvaliteta svih komponenti životne sredine, očuvanja biodiverziteta, racionalnog korišćenja prirodnih resursa i energije kao osnovnih uslova održivog razvoja, a sve u cilju postizanja osnovnog prava građana na čistu i zdravu životnu sredinu. Sufinansirajući projekte i programe zaštite životne sredine i klimatsko-energetske oblasti, Eko-fond će postati jedan od pokretača snažnijeg ekonomskog, privrednog i infrastrukturnog razvoja Crne Gore, uz transparentnost i efikasnost u procedurama obezbjeđivanja, upravljanja i namjenskog korišćenja sredstava.

Svojim radom Eko-fond teži da postane prepoznatljivi subjekat, koji će finansijskom i tehničkom podrškom doprinijeti postizanju ciljeva održivog razvoja, kao i drugih relevantnih domaćih i međunarodnih dokumenata iz oblasti zaštite životne sredine i energetsko-klimatske oblasti, zatim biti poželjan partner domaćim i međunarodnim institucijama uz povoljno radno okruženje koje okuplja obrazovan, kvalitetan i stručan kadar i njeguje timski rad baziran na dobrim međuljudskim odnosima i profesionalizmu u obavljanju svoje djelatnosti.

Eko-fond donosi godišnji Program rada i finansijski plan, na koje daje saglasnost Vlada Crne Gore. Izvještaj o realizaciji Programa rada i Finansijskog plana Eko-fond podnosi najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Program rada i Finansijski plan za 2024. godinu sadrži osnovne i sažete informacije o aktivnostima i poslovanju Društva. Partneri/korisnici koji su obuhvaćeni Programom rada i koji mogu ostvariti pravo na subvenciju su: građani, privredni subjekti, javne institucije i civilni sektor.

PROGRAM RADA FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE ZA 2024. GODINU

Godišnji Program rada obezbjeđuje planiranje aktivnosti d.o.o. „Fonda za zaštitu životne sredine” za 2024. godinu, u cilju ostvarivanja osnovne djelatnosti Društva, kao i adekvatne pripreme finansijskog plana kojim se obezbjeđuje planiranje troškova rada i finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, na državnom i lokalnom nivou.

Godišnji program rada obuhvata planirane aktivnosti Društva i njihovu realizaciju, i to:

- PRAVNE I FINANSIJSKE ASPEKTE DRUŠTVA
- ADMINISTRATIVNO-TEHNIČKE ASPEKTE POSLOVANJA DRUŠTVA
- FINANSIRANJE, PLANIRANJE I REALIZACIJU PROJEKATA I AKTIVNOSTI
- PROJEKTE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE I KLIMATSKIH PROMJENA
- PROJEKTE ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE
- PROJEKTE IZ OBLASTI MEĐUNARODNE SARADNJE
- KOMUNIKACIONU STRATEGIJU
- ZAKLJUČAK
- TABELARNI PREGLED AKTIVNOSTI I PROJEKATA PREDVIĐENIH PROGRAMOM RADA ZA 2024. GODINU

PRAVNI I FINANSIJSKI ASPEKTI DRUŠTVA

Na osnovu člana 68 i 77 Zakona o privrednim Društvima („Službeni list RCG”, broj 6/02 i „Službeni list CG”, br. 17/07, 80/08, 36/11, 065/20 i 146/21), člana 8 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG”, broj 18/18, 5/20), kao i Statuta Društva („Službeni list CG”, br. 61/19 i 12/20) Eko-fond je registrovan kod Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici dana 03.03.2020. godine, kao društvo sa ograničenom odgovornošću.

1.1. Organi Društva

Odbor direktora, kao organ upravljanja Društva, utvrđuje poslovnu politiku, utvrđuje predlog Statuta Društva i opštih akata koje donosi Osnivač, donosi odluke o korišćenju sredstava čija vrijednost prelazi 200.000,00€, utvrđuje Godišnji finansijski izvještaj, Izvještaj o poslovanju i završni račun Društva, usvaja Godišnji program rada i Finansijski plan Društva uz saglasnost Osnivača, predlaže Osnivaču promjenu kapitala Društva, predlaže Osnivaču raspodjelu dobiti i način pokrića gubitaka, predlaže Izvršnog direktora kojeg imenuje Osnivač, donosi akt o unutrašnjoj organizaciji sistematizaciji radnih mjesta i druga opšta akta, donosi poslovnik o radu, odlučuje o dugoročnoj poslovnoj saradnji i zajedničkim ulaganjima sa drugim licima i odlučuje u drugom stepenu o pravima zaposlenih u Društvu.

Programom rada i Finansijskim planom Eko-fonda za svaku tekuću godinu, Odbor direktora Eko-fonda utvrđuje izvore i namjenu finansijskih sredstava i prioritete za dodjelu sredstava u skladu sa nacionalnim strategijama i drugim sektorskim dokumentima koji utvrđuju prioritete u područjima zaštite životne sredine, klimatskih promjena i unaprjeđenja energetske efikasnosti. Mandat predsjednika i članova Odbora direktora ističe danom usvajanja Godišnjih finansijskih iskaza i Izvještaja o poslovanju Društva.

Izvršni direktor Društva, kao organ rukovođenja, organizuje i vodi poslovanje Društva, zastupa i predstavlja Društvo, izvršava odluke Odbora direktora, predlaže akte koje donosi Odbor direktora i odgovoran je za njihovo sprovođenje, donosi odluke o korišćenju sredstava čija vrijednost ne prelazi 200.000,00€, priprema i podnosi Odboru direktora Predlog godišnjeg Programa rada, Finansijskog plana i Godišnjeg finansijskog izvještaja, Izvještaja o poslovanju i Završnom računu Društva.

Izvršnog direktora imenuje Vlada na osnovu sprovedenog Javnog konkursa i razrješava, a mandat mu traje četiri godine uz mogućnost ponovnog imenovanja.

1.2. Organizacija i kadrovska struktura

Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, broj 01-077/21-312/2 od 01.12.2021. godine, definisane su sljedeće organizacione jedinice:

- Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljive izvore energije (6 izvršilaca)
- Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene (6 izvršilaca)
- Služba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata (6 izvršilaca)
- Služba za finansije i računovodstvo (5 izvršilaca)
- Služba za pravne i opšte poslove (8 izvršilaca)

U Eko-fondu je ukupno zaposleno 15 lica (Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta predviđeno je zaposlenje 33 izvršioca), od kojih je 12 lica zaposleno na osnovu ugovora o radu na neodređeno, dva lica na osnovu ugovora o radu na određeno, dok je sa izvršnim direktorom radni odnos zasnovan do isteka mandata. Takođe, napominjemo da su četvoro zaposlenih na dužem bolovanju, od čega tri zaposlene na porodiljskom odsustvu.

Iz prethodno navedenog proizilazi da Eko-fond operativno posluje sa ukupno 11 zaposlenih. Što se tiče angažmana lica po osnovu ugovora o djelu napominjemo da je Eko-fond sklopio ugovore o djelu sa 7 lica za obavljanje stručnih i konsultanskih usluga na period od tri do šest mjeseci uz mogućnost produženja istih.

U predstojećem periodu kontinuirano će se voditi računa o opterećenosti postojećih kadrova i mogućnostima preraspodjele istih između organizacionih jedinica, a sve u cilju adekvatnog upravljanja ljudskim i finansijskim resursima, u maniru dobrog domaćina. Oblasti u kojima će biti potreban transfer znanja uključuju: pripremu i sprovođenje javnih konkursa (izrada prijavnih obrazaca, alati za elektronsku prijavu, organizacija i izrada baze podataka prijavljenih projekata, i sl.), kreiranje i korišćenje različitih instrumenata finansijske podrške, vođenje projekata (baze podataka), monitoring projekata i njihovih efekata (izvještavanje, definisanje i praćenje indikatora uspješnosti), upravljanje projektima (od ideje do realizacije samog projekta) primjena najboljih raspoloživih tehnologija u oblasti zaštite životne sredine, klime i unaprjeđenja energetske efikasnosti, vizualizacija i sprovođenje promotivnih aktivnosti i

osiguravanje vidljivosti rezultata rada Društva, kao uspješnog i pristupačnog servisa svim građanima, privrednicima i institucijama u Crnoj Gori.

1.3. Djelatnost Društva

Članom 4 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG”, broj 18/18, 5/20), kao osnovna djelatnost Društva definisano je finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, na državnom i lokalnom nivou.

Članom 13 Statuta Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG”, br. 61/19 i 12/20) osnovna djelatnost Društva podrazumijeva sledeće:

-sprovođenje nacionalnih strateških dokumenata iz područja zaštite životne sredine, održivog razvoja i energetske efikasnosti;

-posredovanje u vezi sa finansiranjem zaštite životne sredine, energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije iz sredstava obezbijeđenih iz kredita, donacija i pomoći, instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija, stranih ulaganja namijenjenih zaštiti životne sredine od stranih država, finansijskih institucija i domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica;

-vođenje baze podataka o programima, projektima i sličnim aktivnostima u području zaštite životne sredine i energetske efikasnosti, potrebnim i raspoloživim finansijskim sredstvima za njihovo ostvarivanje;

-uspostavljanje i ostvarivanje saradnje sa međunarodnim i domaćim finansijskim institucijama i drugim pravnim i fizičkim licima, radi finansiranja zaštite životne sredine i energetske efikasnosti, u skladu sa nacionalnim strateškim dokumentima iz oblasti zaštite životne sredine, energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije; i

-druge poslove koje se odnose na finansiranje zaštite životne sredine i energetske efikasnosti.

1.4. Obezbjeđivanje sredstava za rad Društva i način korišćenja

Članom 6 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG”, broj 18/18, 5/20) definisano je da se finansiranje Društva obezbjeđuje u skladu sa zakonom. Sredstva za finansiranje Eko-fonda obezbjeđuju se iz:

- budžeta Crne Gore;
- **sredstava eko-naknada;**
- **aukcije emisionih kredita**
- kredita, **donacija** i pomoći;
- **instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija;**
- stranih ulaganja namijenjenih zaštiti životne sredine, i
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Označena sredstva finansiranja čine realne izvore prihoda.

Društvo može učestvovati i u sufinansiranju programa, projekata i sličnih aktivnosti koje se sprovode na teritoriji Crne Gore, kada ih organizuju i finansiraju međunarodne organizacije, finansijske institucije i tijela, kao i druga strana pravna lica.

1.5. Dodjeljivanje sredstava korisnicima

Sredstva Eko-fonda dodjeljuju se korisnicima radi sufinansiranja projekata, programa i sličnih aktivnosti, u skladu sa Statutom i pravilnicima Društva. Korisnici sredstava Eko-fonda mogu biti: privredna društva i druga pravna i fizička lica registrovana u skladu sa zakonom, preduzetnici, lokalna samouprava, organi državne uprave i druga pravna lica koja se finansiraju iz budžeta države, nevladine organizacije i fizička lica, koja imaju sjedište, odnosno prebivalište na teritoriji Crne Gore. Sredstva Eko-fonda dodjeljuju se korisnicima u vidu: bespovratnih sredstava-subvencija, donacija, sponzorstva i zajmova, a dodjeljuju se na osnovu javnog konkursa koji raspisuje Eko-fond.

Godišnji program raspisivanja javnih konkursa za dodjeljivanje finansijskih sredstava usvaja Odbor direktora na prijedlog Izvršnog direktora Eko-fonda, a u skladu sa godišnjim Programom rada i Finansijskim planom Eko-fonda. Godišnji program raspisivanja javnih konkursa može se tokom sprovođenja a u skladu sa promjenama u programu rada, odnosno finansijskom planu mijenjati i dopunjavati, na predlog izvršnog direktora Eko-fonda.

ADMINISTRATIVNO TEHNIČKI ASPEKTI POSLOVANJA DRUŠTVA

Administrativno tehnički aspekti poslovanja odnose se na sljedeće poslove:

2.1. Sjednice Odbora direktora Društva

Odbor direktora, shodno ovlaštenjima utvrđenim Statutom i aktima Društva, kontinuirano će i tokom 2024. godine nadzirati vođenje poslova Društva.

Odlukom Vlade Crne Gore, br.04-3935/4 od 26. avgusta 2021. godine, za članove Odbora direktora Društva imenovani su: Ana Pivljanin - dipl. ekonomista, Nela Vešović Dubak - magistar bioloških nauka, Marija Đurović - dipl. menadžer turizma, Gordana Kasom - doktor bioloških nauka i Mihailo Asanović - diplomirani menadžer. Na XI sjednici Odbora direktora održanoj dana 02.09.2021. godine za predsjednicu Odbora direktora izabrana je Ana Pivljanin. Dopisom broj 01-077/22-349/4 od 28.12.2022 godine, informisano je resorno ministarstvo da je član OD Mihailo Asanović podnio ostavku na navedeno članstvo u Odboru direktora jer je imenovan na drugu javnu funkciju.

2.2. Pravni i opšti poslovi

- Priprema pravnih akata, ugovora, odluka i zaključaka, izvještaja i zapisnika za potrebe Društva;
- Priprema opštih i internih akata Društva;
- Sprovođenje javnih oglasa i konkursa za zapošljavanje;
- Priprema ugovora o radu, odluka o izboru kandidata; ugovora sa korisnicima;
- Vođenje personalne evidencije zaposlenih u Društvu;
- Angažovanje spoljnih saradnika za potrebe realizacije projektnih aktivnosti u zavisnosti od potreba Društva;

- Pripreme i analize sporazuma o partnerstvima, poslovnoj saradnji i subvencijama;
- Vođenje registra emisionih kredita;
- Rješavanje radno-pravnih pitanja zaposlenih (zahtjevi, inicijative, zarade, naknade, službena putovanja i sl.);
- Praćenje evidencije rada, uključujući praćenje bolovanja, godišnjih odmora, službenih putovanja;
- Rješavanje shodno primjeni Zakona o slobodnom pristupu informacijama;
- Donošenje Plana integriteta institucije i usvajanje izvještaja o sprovođenju Plana integriteta;
- Praćenje i koordinacija korišćenja službenog automobila;
- Evidencija i koordinacija korišćenja imovine;
- Vođenje kancelarijskog poslovanja;
- Arhiviranje.

Postoji realna potreba za nadogradnju postojeće informatičke infrastrukture, koja bi omogućila razvoj institucije u odnosu na njene potrebe, izbjegavanje mogućnosti greške slanja i gubljenja pošte, elektronski način vođenja arhiva; održavanje domena za veb-sajt/portala, itd.

Eko-fond posjeduje jedno službeno vozilo marke Toyota, registarskih oznaka PGCGL57, radi obavljanja redovnih službenih poslova iz nadležnosti Eko-fonda.

2.3. Javne nabavke za potrebe Društva

Poslovi javne nabavke i tokom 2024. godine odnosiće se na izradu godišnjeg Plana javnih nabavki, sprovođenje procedura javnih nabavki shodno Zakonu, kao i zaključivanje ugovora javnih nabavki.

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama („Sl. list CG”, broj 74/2019, 3/23,11/23), kao i obezbjeđenim finansijskim sredstvima za poslovanje, a za potrebe obezbjeđenja adekvatnog poslovanja, predviđeno je pokretanje postupaka jednostavnih nabavki shodno operativnim potrebama Društva, kao i otvorenih postupaka javne nabavke u skladu sa projektnim aktivnostima iz Programa rada. Plan javnih nabavki je donesen i objavljen na portalu javnih nabavki u skladu sa članom 84 Zakona o javnim nabavkama,

2.4. Slobodan pristup informacijama

U Društvu se redovno obavljaju poslovi shodno odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG”, broj 44/12 i 30/17) i vodi se računa o transparentnosti organa upravljanja i proaktivnom objavljivanju informacija. Sa tim u vezi sve informacije shodno članu 12 Zakona a koji se odnosi na proaktivni pristup informacijama su javno objavljene na internet stranici i to:

- vodič za slobodan pristup informacijama;
- javne registre i javne evidencije;
- programe i planove rada;
- izvještaje i druga dokumenta o radu i stanju u oblastima iz svoje nadležnosti;
- nacрте, predloge i konačne tekstove strateških dokumenata i planova i programa za njihovo sprovođenje;
- nacрте i predloge zakona i drugih propisa, kao i mišljenje eksperata iz te oblasti;

- pojedinačne akte i ugovore o raspolaganju finansijskim sredstvima iz javnih prihoda i državnom imovinom;
- spisak službenika sa njihovim zvanjima;
- spisak javnih funkcionera i liste obračuna njihovih zarada i drugih primanja i naknada u vezi sa vršenjem javne funkcije;
- rješenja i druge pojedinačne akte koji su od značaja za prava, obaveze i interese trećih lica;
- informaciju kojoj je po zahtjevu pristup odobren.

2.5. Plan integriteta

Zakonom o sprječavanju korupcije („Sl. list CG”, broj 53/14, 42/17, 73/23) uvedena je obaveza donošenja Plana integriteta za sve organe vlasti u skladu sa Pravilima za izradu i sprovođenje plana integriteta. Sa tim u vezi, a shodno članu 74 stav 1 navedenog Zakona, propisano je da starješina, odnosno odgovorno lice u organu vlasti, rješenjem odredi menadžera integriteta koji je odgovoran za izradu i sprovođenje Plana integriteta.

Shodno gore navedenom u Društvu je imenovan menadžer integriteta i radna grupa za izradu Plana integriteta, i isti je donesen dana 27.09.2022. godine na period od dvije godine. Društvo ima obavezu da dostavlja Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta Agenciji za sprečavanje korupcije najkasnije do 15.04. za prethodnu godinu.

2.6. Stručno usavršavanje zaposlenih

Na osnovu identifikovanih potreba zaposlenih Eko-fond će i tokom 2024. godine važnost posvetiti edukaciji i unaprjeđenju potencijala zaposlenih, ali i ulaganju u unaprjeđenje njihovih profesionalnih znanja, sposobnosti i vještina u cilju unaprjeđenja poslovanja Društva. Investiranje u zaposlene kroz obuke i obrazovanje, studijske posjete, rad na osposobljavanju u skladu sa potrebama Društva, kao i rad na njegovanju korporativne kulture, u cilju postizanja konkurentne prednosti institucije.

Sa tim u vezi, tokom 2024. godine zaposleni u Eko-fondu će u skladu sa potrebama radnog mjesta i kvalifikacijama imati mogućnost stručnog osposobljavanja i usavršavanja kako na nacionalnom tako i međunarodnom nivou.

2.7. Saradnja sa ostalim subjektima

U cilju efikasnog izvršavanja programskih i razvojnih zadataka Društva, posebna pažnja tokom 2024. godine biće posvećena strateškom unaprjeđenju saradnje na nacionalnom i međunarodnom nivou.

- **Međuinstitucionalna saradnja na nacionalnom nivou**

Državna uprava i organi državne uprave – U svom poslovanju Eko-fond će i ubuduće biti upućen na saradnju prije svega: sa nadležnim Ministarstvom turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Agencijom za zaštitu životne sredine, Ministarstvom energetike i rudarstva, Ministarstvom finansija, Ministarstvom ekonomskog razvoja i ostalim organima državne uprave. Saradnja će se temeljiti na izradi i definisanju programa i politika rada Društva, odabiru prioriternih projekata, shodno uspostavljenoj politici i strateškim smjernicama organa Državne uprave i organa uprave u oblasti zaštite i unaređenja stanja životne sredine, davanju mišljenja na zakonska i podzakonska akta, učešću u radnim grupama, itd. Takođe, po prirodi

posla Eko-fond će svoje poslovanje činiti transparentnim kroz slanje odgovarajućih izvještaja nadležnim ministarstvima.

Lokalna samouprava i organizacije civilnog društva - u sprovođenju poslovne politike Eko-fonda saradnja sa lokalnim samoupravama i civilnim društvom je od izuzetnog značaja u cilju unaprjeđenja kvaliteta životne sredine. Imajući u vidu da lokalne samouprave i civilna društva vrše poslove koji se odnose na uspostavljanju sistema zaštite i unaprjeđenja životne sredine na svojoj teritoriji, predlaganje i sprovođenje mjera, izradu i praćenje implementacije lokalnih planova, odobrenih programa i projekata iz oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti, saradnja sa lokalnim samoupravama će doprinjeti ispunjavanju osnove misije Eko-fonda, kao i usmjeravanju privrede u smjeru smanjenja zahtjeva za potrošnjom prirodnih resursa, energije i primjene pristupa ekološki prihvatljivijeg poslovanja.

Imajući u vidu obim i složenost problematike zaštite životne sredine neophodna je uska saradnja sa naučno-istraživačkim i obrazovnim institucijama. Zaštita prirode i životne sredine postala je vrlo važno društveno i političko pitanje što dovodi do promjene u razmišljanju, pristupu i djelovanju u svim segmentima životne sredine. U svrhu unaprjeđenja zaštite životne sredine, a posebno radi postizanja ciljeva u poboljšanju kvaliteta vazduha, zemljišta, vode, mora, čistije proizvodnje, upravljanja otpadom, smanjenja emisija štetnih gasova, zelene ekonomije Eko-fond će i dalje podsticati obrazovne, istraživačke i razvojne studije te sufinansirati odgovarajuće programe, projekte i slične aktivnosti. U tom smislu planirano je angažovanje akademskih institucija i stručnih pojedinaca na projektima, izradi studija itd, kao i putem komisija u aktivnostima Eko-fonda.

- **Učešće u radnim grupama**

Predstavnici Eko-fonda će biti i u 2024. godini aktivni učesnici sljedećih radnih grupa:

- Sektorska radna grupa za izbor i ocjenu strateškog značaja prioritetnih infrastrukturnih projekata u oblasti životne sredine (Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i sjevera);
- Radna grupa za finansiranje održivog razvoja;
- Radna grupa za pravednu tranziciju;
- Radna grupa za mitigaciju i adaptaciju na klimatske promjene;
- Radna grupa za sprovođenje politike održivog razvoja;
- Radna grupa za izradu Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora energije;
- Radna grupa za poboljšanje vodosnabdijevanja zamjenom azbestno-cementnih cijevi na teritoriji Crne Gore.
- Radna grupa Eko-škole;
- Radna grupa za izradu Nacionalnog energetskog i klimatskog plana (National Energy and Climate Plan- NECP);
- Nacionalni savjet za održivi razvoj;
- Radna grupa za praćenje izrade Lokalnog plana zaštite životne sredine Opštine Zeta za period 2024-2028. godina.

- **Saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama**

Na osnovu projekcije prihoda, shodno trenutnom stanju, neophodno je obezbijediti stabilan izvor prihoda poslovanja Eko-fonda i shodno tome raditi na privlačenju međunarodnih sredstava kroz prepoznavanja dostupnih fondova i uspostavljanje bilateralne saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama, kao i nastojati da se uključi u procese planiranja i programiranja korišćenja pretpristupnih fondova Evropske unije.

Pomoć međunarodnih organizacija imaće poseban značaj u prvim godinama poslovanja društva, dok će sa razvijanjem djelatnosti ta pomoć dobijati na značaju, a odnosiće se prije svega na prenošenje odgovarajućih iskustava, transfer znanja i vještina, kao i na podizanje tehničko-administrativnih kapaciteta Društva i sprovođenja zajedničkih projekata.

2.8. Finansijsko poslovanje

- Izrada i revizija godišnjeg Finansijskog plana i Plana nabavki;
- Redovno godišnje izvještavanje o sprovođenju finansijskog plana, interno mjesečno praćenje sprovođenja finansijskog plana;
- Praćenje, analiza i izrada izvještaja o naplaćenim naknadama i prihodima Društva;
- Namjensko trošenje sredstava i osiguranje zakonitosti finansijskog poslovanja;
- Praćenje propisa iz oblasti finansijskog poslovanja Društva.

2.9. Društveno odgovorno poslovanje

Društveno odgovorno poslovanje predstavlja posvećenost i doprinos Eko-fonda održivom razvoju kroz svoj rad, što podrazumijeva odgovoran odnos prema svojim interesnim stranama – lokalnom okruženju, životnoj sredini, kao i društvu u cjelini, i kao takvo iskazuje svoju predanost da se sve poslovne aktivnosti obavljaju na zakonom dozvoljen način i uz poštovanje najviših etičkih i poslovnih standarda uz odgovornost u pogledu poslovne etike i ponašanja. Svjesni uticaja na društvo i životnu sredinu u cjelini koji proizilaze iz poslovanja Društva i tokom 2024. godine, nastaviće se kontinuirani doprinos održivom razvoju.

Eko-fond će i ubuduće težiti statusu društveno odgovornog preduzeća kroz uspostavljanje takvog pravca poslovanja da društvenu odgovornost učini sastavnim dijelom svojih politika, organizacione kulture, struktura i aktivnosti. Neki od načina na koje se to već postiglo su sljedeći: kroz viziju i misiju osnivanja Eko-fonda jasno i precizno definisano je opredjeljenje za društveno odgovorno poslovanje, donošenjem pravilnika i drugih internih akta koji su definisali pravila i procedure, motivisanje zaposlenih da podrže i da se uključe u aktivnosti društvene odgovornosti; usvajanjem kodeksa ponašanja ili etički kodeks kojim se konkretizuje posvećenost društva principima društvene odgovornosti; uključivanjem društvene odgovornosti kao ključnog elementa strategije poslovanja društva.

Društvena odgovornost poslovanja postaje sve važnija komponenta poslovanja Eko-fonda koji nastoji zadovoljiti sve zahtjevnije etičke, ekološke, pravne i javne standarde. Društveno odgovorno ponašanje Eko-fonda nameće potrebu da institucija zauzme aktivnu ulogu u projektima važnim za zaštitu i unaprjeđenje životne sredine, kao i projektima unaprjeđenja energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije. Kada je riječ o učešću u predmetnim projektima, tu, prije svega, potrebno je imati u vidu finansiranje projekata koji pospješuju

razvoj ekološke vizije Crne Gore i podržavaju društveno korisne projekte. Eko-fond će i u narednom periodu u saradnji sa drugim institucijama učestvovati u realizaciji i promociji niza projekata od značaja za sektor životne sredine i klimatskih promjena, kao i učestvovati u finansiranju društveno korisnih aktivnosti (sponzorisanje ekoloških događaja i manifestacija, proslava ekološki značajnih datuma, finansiranje okruglih stolova i konferencija, učešće u finansiranju naučno – stručnih događaja, akcija čišćenja, i drugi oblici finansiranja društveno korisnih djelatnosti), shodno svojim finansijskim mogućnostima.

FINANSIRANJE, PLANIRANJE I REALIZACIJA PROJEKATA

Realizacija projektnih aktivnosti za 2024. godinu planirana je prevashodno iz sredstava obezbijedenih kroz aukciju emisionih kredita u skladu sa Zakonom o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena („Sl. list CG”, br. 73/2019) i Uredbom o aktivnostima, odnosno djelatnostima koje emituju gasovi sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte („Službeni list Crne Gore”, br. 008/20) kao i sredstava obezbijedenih od naplate eko-naknada zbog zagađivanja životne sredine (ispuštanja zagađujućih materija u vazduh; uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač; stvaranje i deponovanje opasnog otpada) koje se plaćaju po principu „zagađivač plaća”, shodno članu 77 Zakona o životnoj sredini („Službeni list CG”, broj 52/16,73/19).

Visina, način obračuna i plaćanja navedenih eko-naknada definisana je Uredbom o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine („Sl. list RCG”, br. 26/97, 9/00, 52/00, „Sl. list CG”, br. 33/08, 5/09, 64/09, 40/11, 49/11, 119/22). S obzirom na to da se radi o Uredbi iz 2011. godine i da ista nije suštinski izmijenjena 2022. godine, u saradnji sa resornim Ministarstvom pokrenut je postupak za donošenje nove Uredbe prvenstveno sa ciljem uspostavljanja unaprijeđenog i funkcionalnijeg sistema obračuna i naplate eko-naknada, kao i preusmjeravanja sredstava po osnovu naknada na račun Društva, a prevashodno kroz unaprjeđenje katastra zagađivača koji vodi Agencija za zaštitu životne sredine. Nacrt uredbe je pripremljen, međutim još uvijek nije pribavljeno Mišljenje finansija s obzirom na Analizu efekata propisa (RIA).

Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera je 2022. godine pokrenulo postupak izrade novog Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena, kojim bi se između ostalog uredilo i pitanje namjene i načina korišćenja sredstava prikupljenih prodajom emisionih kredita i u tom smislu nadležnosti Eko-fonda. Donošenje novog zakona bi zahjtevao i donošenje nove Uredbe o aktivnostima, odnosno djelatnostima koje emituju gasovi sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte.

Finansijska održivost i ostvarenje svrhe zbog koje je Eko-fond i osnovan, odnosno realizovanje ciljeva politike Vlade Crne Gore na polju održivog razvoja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, klimatskih promjena, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, u mnogome će zavistiti od prepoznavanja budućih mogućih mehanizama za obezbjeđivanje prihoda Eko-fondu.

Budući da ostvarivanje gore navedenih prihoda Eko-fonda, kao i njegovih budućih aktivnosti na ostvarivanju ciljeva zaštite životne sredine i postizanja mjera energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije umnogome zavisi od aktivnosti nadležnih ministarstava kroz

donošenje potrebnih propisa, Eko-fond će nastaviti sa inicijativama za donošenje potrebnih propisa tj. izmjenu i dopunu postojećeg normativnog okvira. U slučaju usvajanja i primjene navedenih normativnih akata, kao i izmjena i dopuna postojećih, došlo bi do daljeg povećanja prihoda društva i povećanja poslovnih aktivnosti Eko-fonda.

Ostvarivanjem prihoda po principu „zagađivač plaća” shodno važećim zakonima i podzakonskim aktima omogućuje se sufinansiranje programa i projekata zaštite životne sredine i energetske efikasnosti koji imaju za cilj sprječavanje daljeg zagađenja životne sredine, saniranje postojećih zagađenja, te održivo korišćenje prirodnih resursa, kao i podsticanje energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije. Dakle, **polazišta Programa rada za 2024. godinu** su dosadašnje aktivnosti i stečena iskustva, započete aktivnosti i projekti u prethodnoj godini, uska saradnja i razmjena informacija sa nadležnim ministarstvima, te analiza obaveza koje proističu iz nacionalnih strateških dokumenata. Program rada je objektivan i racionalan, zasnovan prvenstveno na raspoloživim finansijskim sredstvima i kadrovskim potencijalima, te je na osnovu toga Eko-fond izvršio i raspored planskih aktivnosti za 2024. godinu kroz sljedeće projektne aktivnosti:

- Projekti zaštite životne sredine i klimatskih promjena;
- Projekti energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije;
- Projekti međunarodne i partnerske saradnje.

3.1. PROJEKTI SLUŽBE ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE I KLIMATSKE PROMJENE

Eko-fond će učestvovati u pripremi i sprovođenju projekata iz oblasti zaštite životne sredine u saradnji sa nadležnim institucijama, nadležnim ministarstvima, kao i sa stručnim i naučnim institucijama, te jedinicama lokalne samouprave. **Od ukupno planom predviđenih 2.653.000,00€, koliko će Eko-fond rasporediti za finansiranje programa zaštite životne sredine u 2024. godini, planira se realizacija sljedećih projekata:**

3.1.1. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalnih samouprava za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije”)

Predmet i cilj projekta: Predmet ovog javnog konkursa je dodjela bespovratnih sredstava jedinicama lokalne samouprave za realizaciju projekata uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divljih deponija”) kao podsticaj mjeri eliminacije nelegalnog načina odlaganja otpada, sanacije i remedijacije neuređenih odlagališta („divljih deponija”) koja je propisana Državnim planom upravljanja otpadom u Crnoj Gori, kao specifični cilj u domenu selekcije otpada, ponovne upotrebe i reciklaže.

Sistem upravljanja otpadom mora se voditi načelom hijerarhije upravljanja otpadom koje predstavlja redosled prioriteta u praksi upravljanja otpadom: sprečavanje nastanka otpada, smanjenje količine proizvedenog otpada, ponovnu upotrebu otpada, reciklažu, obnavljanje energije i na kraju, odlaganje na sanitarne deponije. Ovom hijerarhijom utvrđeno je da je odlaganje otpada posljednji korak u upravljanju otpadom, i da se treba vršiti samo onda kada druge opcije nisu, zbog određenih ograničenja, moguće. Veliki problem svih lokalnih samouprava je postojanje neuređenih („divljih”) deponija na kojima se odlaganje otpada

uglavnom sprovodilo nekontrolisano, odnosno ne sprovode se mjere kojima se smanjuje njegov štetni uticaj na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Stoga, kao specifični cilj u domenu selekcije otpada, ponovne upotrebe i reciklaže u okviru Lokalnih akcionih planova upravljanja otpadom definisana je eliminacija nelegalnog načina odlaganja otpada, sanacija i remedijacija neuređenih odlagališta („divljih deponija”).

Upravljanje otpadom ima uticaj na sve komponente životne sredine, ekonomiju, raspoloživu količinu resursa, klimatske promjene, ljudsko zdravlje i sociološke aspekte. Briga o zaštiti životne sredine, kao i kontrola zagađenja životne sredine jedan je od ključnih doprinosa za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja ljudi.

Očekivani rezultati projekta:

- Sanirane divlje deponije;
- Uspostavljena zaštita svih segmenata životne sredine i negativnog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu;
- Podignuta svijest javnosti o uspostavljanju održivog sistema upravljanja otpadom i njegovo konstantno unaprjeđivanje.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i jedinice lokalne samouprave.

Budžet: Sredstva koja se dodjeljuju po ovom javnom konkursu od strane Eko-fonda iznose 400.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.2. Javni konkursi za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta nabavke komunalne opreme i uređaja za upravljanje otpadom

Predmet i cilj projekta: Kako bi ostvarili ciljeve i mjere propisane Državnim planom upravljanja otpadom Crne Gore, te shodno Zakonu o upravljanju otpadom, a u svrhu uspostavljanja cjelovitog sistema upravljanja otpadom, Fond za zaštitu životne sredine će nastaviti sa dodjelom bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku komunalne opreme i uređaja za upravljanje otpadom jedinicama lokalne samouprave/privrednim društvima registrovanim za pružanje komunalnih usluga i u 2024. godini.

Svrha ovog Javnog konkursa je kvalitetniji, postojaniji i ekonomski efikasniji sistem upravljanja komunalnim otpadom u skladu s načelima održivog razvoja, zaštite životne sredine i prirode i zaštitom javnog interesa te podsticanja unaprjeđenja sistema odvojenog prikupljanja otpada unutar lokalnih zajednica.

Cilj Javnog konkursa je nabavka komunalne opreme i uređaja kojom bi se unaprijedio sistem odvojenog sakupljanja otpada koji uključuje i posebne kategorije otpada i na taj način smanjio bi se udio biorazgradivog komunalnog otpada u nastalom miješanom komunalnom otpadu. Specifični ciljevi javnog konkursa su poboljšanje kvaliteta i efikasnosti pružanja usluga sakupljanja i transporta komunalnog otpada, razvijanje sistema primarne selekcije otpada u lokalnim samoupravama, kao i doprinos implementaciji lokalnih planova upravljanja otpadom.

Projekat podrazumijeva ulaganja u poboljšanje ukupnog sistema upravljanja otpadom u smislu primarnog odvajanja otpada i korišćenja njegovih vrijednih svojstava radi smanjenja količina otpada koji se odlaže na deponije, podrška jačanju reciklažnih aktivnosti, kao i uspostavljanje sistema za registrovanje količina otpada koje se primaju na odlagališta i monitoring.

Očekivani rezultati projekta:

- Ukoliko je infrastruktura obezbijedena, odgovornost za uspješnost leži na svijesti stanovništva i privrednih subjekata o važnosti i dobitima koje primarna selekcija otpada donosi i društvu i pojedincima, ali i na cjelokupnom sistemu upravljanja otpadom u domenu sakupljanja i daljeg tretmana otpada.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i jedinice lokalne samouprave/komunalna preduzeća.

Budžet: 1.148.000,00€

- za realizaciju projekta nabavke komunalne opreme za upravljanje otpadom (pokretna oprema) - 648.000,00€
- za realizaciju projekta nabavke komunalne opreme za upravljanja otpadom (nepokretna oprema) - 500.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.3. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalne samouprave za projektovanje, uređenje i održavanje zelenih površina

Predmet i cilj projekta: U cilju unaprjeđenja uslova življenja građana i podizanja svijesti o značaju zelenih površina i životne sredine, Eko-fond će putem subvencija stimulisati lokalne samouprave u projektima koji se tiču uređenja i ozelenjavanja zelenih površina, kako bi se smanjilo zagađenje vazduha, naročito u urbanim zonama, gdje je zagađenost vazduha najveća. Formiranje zelenih koridora će vizuelno i funkcionalno uticati na smanjenje nivoa buke a i zagađenja vazduha u životnoj sredini.

Cilj projekta je da se poveća otpornost lokalnih zajednica na klimatske promjene, odnosno da se smanji ugroženost prirodnih sistema i društva na negativne uticaje klimatskih promjena, a samim tim i da se doprinese izgradnji zelene i klimatski neutralne Crne Gore.

Očekivani rezultati projekta:

- Poboljšan kvalitet životne sredine i života stanovništva;
- Povećan broj novih, uređenih javnih površina;
- Unaprijeđeno stanje postojećih zelenih površina;

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i jedinice lokalne samouprave

Budžet: 300.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.4. Javni konkursi za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) nevladinim organizacijama za sufinansiranje projekata zaštite životne sredine

Saradnja sa nevladinim organizacijama je jedan od ključnih koraka ka sveobuhvatnoj realizaciji projekata u oblasti zaštite i unaprjeđenja životne sredine i borbe protiv klimatskih promjena.

Predmet i cilj projekta: Dodjela podsticajnih sredstava u vidu subvencija od strane Eko-fonda nastaviće se i u 2024. godini, a sve u cilju unaprjeđenja stanja životne sredine i prostora urbanih i ruralnih sredina i zaštićenih područja, očuvanje i poboljšanje kvaliteta vazduha, zemljišta, voda i mora te ublažavanje klimatskih promjena (smanjenje gasova staklene bašte) i zaštitu ozonskog omotača, kao i sprječavanja nastanka otpada i ponovne upotrebe - cirkularna ekonomija. Projekat podrazumijeva objavu javnog konkursa za dodjelu subvencija nevladinim organizacijama za realizaciju projekata iz područja zaštite i unaprjeđenja životne sredine, čiji je krajnji cilj podizanje svijesti javnosti o značaju zaštite svih segmenata životne sredine i prilagođavanja na klimatske promjene.

Očekivani rezultati projekta:

- Povećana svijest javnosti i uključivanje građana u procese reformi u oblasti životne sredine što u velikoj mjeri doprinosi efikasnijem očuvanju životne sredine;
- Bolje planiranje i upravljanje zaštitom životne sredine uz stalno uključivanje zainteresovanih strana;
- Sprovođenje kampanja za zaštitu životne sredine;
- Veća vidljivost i uticaj organizacija civilnog društva koje se bave životnom sredinom;
- Uspostavljena održiva saradnja između Eko-fonda i nevladinog sektora.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i nevladine organizacije.

Budžet: Ukupan iznos sredstava koji će biti dodijeljen po ovom Javnom konkursu iznosi 100.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.5. Unaprjeđenje katastra zagađivača životne sredine, i integracija u Informacioni sistem zaštite životne sredine (II FAZA) i razvoj djelatnosti Eko-fonda

Predmet i cilj projekta: Osnova za uspostavljanje PRTR (pollutant release and transfer register) registra u Crnoj Gori je Zakon o životnoj sredini u kome je data definicija registra zagađivača. U datom zakonu registar zagađivača – je registar svih vrsta zagađivača životne sredine sa podacima o njihovoj lokaciji, proizvodnim procesima, zagađujućim materijama koje se koriste kao sirovina ili nastaju kao poluproizvod, proizvod ili nusproizvod, dinamični ispuštanja zagađujućih materija, mjestima ispusta, načinu i postupku njihovog uklanjanja.

Registar ispuštanja i prenosa zagađujućih materija će biti javno dostupan registar koji sadrži informacije o ispuštanjima (emisijama) iz objekata u životnu sredinu, i transferima u druge objekte, definisanog skupa zagađujućih materija iz određenih specificiranih aktivnosti. Informacije sadržane u PRTR-u se generišu kroz obavezno periodično izvještavanje, od strane objekata odgovornih za aktivnosti koje dovode do ispuštanja i prenosa zagađujućih materija. Podaci iz PRTR registara treba da budu dostupni putem interneta i pretraživi prema

pojedinačnom objektu, vlasniku/operatoru, vrsti zagađivača, vrsti aktivnosti i medijumu životne sredine (vazduh, voda, zemljište).

U cilju uspostavljanja funkcionalnog sistema PRTR registra a i stalnog održavanja katastra zagađivača potrebna je izgradnja a zatim i stalno unaprjeđivanje, prije svega znanja koje je vezano za PRTR i katastra zagađivača od osnovnih informacija do korišćenja sistema, te tumačenja prikupljenih podataka i izvještavanja. Zaposleni koji rade na prikupljanju, obradi, analizi, provjeri kvaliteta podataka, kao i njihovoj pripremi za dostupnost široj javnosti, treba kroz obuke da steknu odgovarajuće znanje i vještine za tumačenje prikupljenih podataka i pružanje podrške operaterima. Takođe, kroz projekat se planira sprovođenje edukacije i obuke za operatere o popunjavanju formi u sistemu kao i korišćenju samog sistema, i izrada videa sa uputstvom za popunjavanje i korišćenje sistema koje će biti dostupno putem veb-sajta Agencije za zaštitu životne sredine i društvenih mreža.

Očekivani rezultati projekta:

- Kreiran adekvatan IT alat (software i hardware), koji omogućava:
  - adekvatno čuvanje i statističku obradu dostupnih podataka,
  - onlajn podnošenje prijave za upis u registar,
  - podršku za uspostavljanje sigurne veze sa EU bazama podataka;
- Identifikovani svi potencijalni industrijski zagađivači;
- Sprovedene obuke o upotrebi kreiranog softvera i primjena metodologije za pripremu katastra zagađivača;
- Izrađeno uputstvo za korišćenje softverskog alata;
- Kreirana uputstva i informativni listovi za industrijske zagađivače;
- Kreirani obrasci za prijavljivanje u skladu sa Pravilnikom o bližem sadržaju i načinu vođenja katastra zagađivača životne sredine (Službeni list Crne Gore”, br. 045/17), tako da je omogućena online prijava u katastar;
- Sprovedene edukacije za operatere industrijskih postrojenja;
- Sprovedene edukacije za nadležne institucije (MTEORRS, AZŽS, UIP).

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i Agencija za zaštitu životne sredine

Budžet: 100.000,00€

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu: Projekat se u cjelosti finansira sredstvima Eko-fonda

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.5.1. Razvoj djelatnosti Eko-fonda

Predmet i cilj projekta: Postizanje sistemskog i cjelovitog očuvanja kvaliteta svih komponenti životne sredine, očuvanje biodiverziteta, racionalno korišćenje prirodnih resursa i energije kao osnovnih uslova održivog razvoja, a sve u cilju postizanja osnovnog prava građana na čistu i zdravu životnu sredinu. Svojim radom Eko-fond teži da postane prepoznatljiv subjekat koji će finansijskom i tehničkom podrškom razvoja djelatnosti Eko-fonda doprinijeti postizanju ciljeva održivog razvoja, kao i drugih relevantnih domaćih i međunarodnih dokumenata iz oblasti zaštite životne sredine i energetsko-klimatske oblasti i postati poželjan partner domaćin

i međunarodnim institucijama, te se pokazati kao institucija koja nudi povoljno radno okruženje, okuplja obrazovan i stručan kadar u obavljanju svoje djelatnosti.

Očekivani rezultati projekta

- Ojačani kapaciteti Eko-fonda kroz unaprijeđenje prikupljanja, provjere, sprovođenja i izvještavanja projekata iz oblasti djelokruga rada Fonda;
- Unaprijeđeno stanje životne sredine i prostora urbanih i ruralnih sredina, zaštićenih područja;
- Očuvano i poboljšano stanje kvaliteta vazduha;
- Izrađeni planovi, programi, studije i projektne dokumentacije iz oblasti djelokruga rada Fonda;
- Povećana svijest javnosti o značaju zaštite životne sredine;
- Evidentiran veći broj zagađivača, veći broj izdatih rešenja;
- Uspostavljen unaprijeđeni sistem naplate potraživanja;
- Sredstva od eko-naknada uložena u razvoj Eko-fonda.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 230.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.6. Izrada Studije izvodljivosti „Pretvaranje biogasa u električnu energiju”, na sanitarnoj deponiji „Livade” Podgorica

Predmet i cilj: Izrada studije izvodljivosti za promovisanje i proizvodnju novog obnovljivog izvora energije koji doprinosi zaštiti životne sredine i zdravlja ljudi, a koja se ogleda u vidu zaštite vazduha, podzemnih voda i smanjenja količine CH₄-metana, PM čestica, CO₂, dioksina i drugih opasnih gasova. Cilj projekta je izgradnja energetskog objekta na sanitarnoj deponiji Livade koji bi koristio deponijski gas iz postojećih sanitarnih kada 1, 2 i 3, a vremenom i za ostale tri kade koje su takođe u planu za eksploataciju. Izgradnja energane na deponijski gas bila bi višestruko korisna za Glavni grad i državu, imajući u vidu činjenicu da bi Crna Gora bila jedina država u regionu pa i šire, koja bi na svim regionalnim deponijama imala instaliran ovaj pogon. Takođe, projekat je višestruko značajan za deponiju Livade Podgorica i finansijski održiv, obzirom da po preliminarnim istraživanjima u sanitarnoj kadi 2, a naročito na sanitarnoj kadi 3 ima dovoljno deponijskog gasa za minimum 10-12 godina proizvodnje električne energije instalisane snage 1,2-1,5MWe. Kada se uzmu u obzir sanitarne kade 4, 5 i 6, deponijskog gasa može da bude i narednih 20-30 godina. Ove količine bi bile dovoljne da se pokriju potrebe potrošnje električne energije deponije Livade, ali i da se obezbijedi napajanje za još oko 400 domaćinstava, gdje bi se dio proizvedene električne energije usmjerio za napajanje objekata u okolini, ugroženim porodicama koji pripadaju RAE (Roma and Egyptian) populaciji.

Investiranje u Studiju izvodljivosti je korisno jer pokazuje opravdan i odgovoran pristup prema raspoloživim resursima kao što je otpad, takođe, dopriniće stabilnosti energetskog sistema, kao i ciljevima održivog razvoja i cirkularne ekonomije. Izradom Studije izvodljivosti, osim što će se dobiti potrebna analiza i smjernice za dalji razvoj projekta, kao i njegovu ekonomsku isplativost, Eko-fond će postati partner u unaprjeđenju održivih inicijativa u razvoju lokalne

zajednice i dati dodatni zamah implementaciji standarda iz poglavlja 27 i korišćenja obnovljivih izvora energije.

Očekivani rezultati projekta:

- Izrađena studija izvodljivosti;
- Dobijena potrebna analiza i smjernice za dalji razvoj projekta;
- Dugoročno uspostavljen održivi sistem za upravljanje otpadom na način koji ima minimalan štetni uticaj na životnu sredinu i zdravlje ljudi, uz racionalno korišćenje resursa i poštovanje savremenih principa upravljanja otpadom;

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i Deponija d.o.o. Podgorica Livade

Budžet: 35.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.7. Unaprjeđenje uslova za visokoškolsko obrazovanje iz oblasti Ekologije u Crnoj Gori

Predmet i cilj projekta: Sanacija labaratorijskih prostorija (Laboratorija za Eko fiziologiju, Laboratorija za Ekologiju, Laboratorija za ekologiju i sistematiku kičmenjaka) na studijskom programu Biologija (osnovanom 1991. godine) Prirodno-matematičkog fakulteta na Univerzitetu Crne Gore. Cilj ovog projekta je modernizacija uslova za nastavu iz oblasti Ekologije za osposobljavanje i osnaživanje visokoškolskog kadra. Edukacija je od prioritnog značaja, kako bi generacije koje stasavaju imale sistematizovana znanja o savremenim problemima životne sredine, načinu otklanjanja negativnih posledica narušene ekološke ravnoteže kako bi Crna Gora u budućnosti mogla da računa na praktično osposobljen kadar koji bi implementirao projekte iz oblasti zaštite životne sredine.

Očekivani rezultati projekta:

- Poboľšani uslovi za nastavu iz oblasti Biologije/Ekologije

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond)

Budžet: 70.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.8. Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje zaštite ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori (GEF)

Predmet i cilj: Projekat sprovodi Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera uz podršku Kancelarije Ujedinjenih nacija za razvoj u Crnoj Gori (UNDP). Projekat je finansiran od strane Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) u iznosu od 3.278.995,00 USD. Tokom 2023. godine angažovani ekspert je pripremio Nacrt analize postojećeg sistema podrški u poljoprivrednoj proizvodnji sa preporukama za unaprjeđenje postojećih mjera i kriterijuma u Agrobužetu 2024. godine u kontekstu integracije pitanja zaštite biodiverziteta. Ključni rezultat Analize će biti predlog nove zelene šeme podrške i implementacije nove šeme u institucionalni

okvir, uslovi i kriterijumi za korisnike, mehanizmi kontrole, monitoringa i evaluacije, administrativne procedure i sistemi plaćanja. Finalizacija dokumenta je u toku kako bi se tokom 2024. pilotirale nove agro-ekološke mjere.

Dodatno, prepoznata je potreba za unaprjeđenjem kapaciteta službi za saradnju sa poljoprivrednicima na lokalnom nivou o zahtjevima Zelenog sporazuma i Zelene agende za Zapadni Balkan, posebno u kontekstu održivih poljoprivrednih praksi, pa je u tom kontekstu pripremljen predlog obuke koja će biti realizovana tokom 2024. godine.

Očekivani rezultati projekta:

- Unaprijeđene postojeće mjere i kriterijumi u Agrobudžetu 2024. godine u kontekstu integracije pitanja zaštite biodiverziteta;
- Izrađen predlog nove zelene šeme podrške i implementacija nove šeme u institucionalni okvir, uslovi i kriterijumi za korisnike, mehanizmi kontrole, monitoringa, evaluacije, administrativne procedure i sistemi plaćanja;

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera

Budžet: 100.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: III-IV kvartal

3.1.9. Projekat sakupljanja električnog/elektronskog otpada iz domaćinstva

Predmet i cilj: Elektronski i električni otpad (EE otpad) ima karakter opasnog otpada i prema Zakonu o upravljanju otpadom ne može se miješati sa drugim vrstama otpada. Cilj manipulisanja EE otpadom je uspostavljanje sistema za odvojeno sakupljanje električnog i elektronskog otpada. Potrebno je da bude razvrstan na osnovu kategorije EE otpada radi njegove dalje upotrebe, zbrinjavanja i zaštite životne sredine i zdravlja ljudi.

Projekat podrazumijeva objavu Javnog konkursa u cilju podizanja svijesti i podsticanja aktivnog učešća građana u procesima reciklaže, smanjenja otpada i promocije održive potrošnje, gdje će se građanima pružiti mogućnost da prilikom zbrinjavanja starog uređaja, ostvare pravo na subvenciju u iznosu od 100,00€.

Očekivani rezultati:

- Veća upotreba recikliranih materijala i reciklaža otpadne opreme, njenih sastavnih dijelova i ugrađenih materijala;
- Novostvoreni otpad ne predstavlja opasnost i nema štetan uticaj na zdravlje ljudi i životnu sredinu, niti predstavlja smetnju ili teškoću za organizovanje upravljanja otpadom;

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 100.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.10. Sanacija staze oko Crnog jezera

Predmet i cilj: Edukativna staza oko Crnog jezera, koja je jedna od najposjećenijih staza ne samo u nacionalnim parkovima već i u Crnoj Gori je usljed nepovoljnih vremenskih uslova u prethodnom periodu znatno oštećena i zahtijeva hitnu sanaciju. Sanacija staze podrazumijeva rekonstrukciju četiri drvena mosta, sanaciju dijela staze i stepenica na lokalitetu Čeline, rekonstrukciju odmorišnog mobilijara Kraljeva stolica, izadu i postavljanje novih i popravku postojećih informativnih i edukativnih tabli i smjerokaza, kao i zamjenu dotrajalih folija na smjerokazima i tablama. Drveni mostovi su u prethodnom periodu znatno oštećeni te ukoliko se ne preduzmu hitne aktivnosti na njihovoj rekonstrukciji može doći do njihovog obrušavanja, što može ugroziti bezbjednost posjetilaca, kao i zatvaranja same staze. Sanacija dijela staze i stepeništa na lokalitetu Čeline je takođe urgentna, jer je pucanjem Čelina i slivanjem vode, postojeća staza obrušena prema Jezeru, što ugrožava bezbjednost kretanja posjetilaca. Popravkom i izradom odmorišnog, informativnog i edukativnog mobilijara, unaprijediće se sama edukativna staza i u vizuelnom i u edukativnom smislu.

Cilj projekta je da se edukativna staza oko Crnog jezera sanira, te na taj način bude bezbjedna i funkcionalna.

Očekivani rezultati projekta:

- Sanirana staza oko Crnog jezera, omogućen bezbjedniji boravak posjetilaca;
- Unaprijeđen edukativni segment staze obnovom edukativnog mobilijara;

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore

Budžet: 50.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.11. Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unaprjeđenje službi fizičke zaštite

Predmet i cilj: Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unaprjeđenje službi fizičke zaštite je zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unaprjeđenje rada službe fizičke zaštite, nabavkom odgovarajućih materijalno tehničkih sredstava tj. Kamera, zamkama i GOPRO akcionim kamerama sa kacigama, čime će se povećati efikasnost službi fizičke zaštite i Službe za kontrolu i monitoring u borbi protiv nelegalnih aktivnosti i same kontrole prostora nacionalnih parkova Crne Gore. Postavljanjem kamera na ključnim tačkama nacionalnih parkova, službe za fizičku zaštitu će dobiti pravovremene informacije o kretanju, prisustvu ili eventualnim nepravilnostima na terenu. Ovo omogućava brže reagovanje na potencijalne prijetnje i unaprjeđuje opštu bezbjednost područja. Kamera zamke takođe predstavljaju neprocjenjiv alat za stručnu službu zaduženu za monitoring sisara. Visoka rezolucija i senzorske mogućnosti kamera omogućavaju precizno prikupljanje podataka o životinjskim vrstama, njihovim kretanjima i ponašanjima. Imajući u vidu ograničene resurse Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, implementacija ovih kamera zamki pruža efikasno i ekonomično rješenje za praćenje i zaštitu velikih područja nacionalnih parkova. S obzirom na njihovu pokrivenost i mogućnost automatskog snimanja na

osnovu detekcije pokreta, ove kamere minimiziraju potrebu za stalnim ljudskim nadzorom. Implementacija kamera zamki u nacionalnim parkovima donosi veću sigurnost i očuvanje prirode, istovremeno jačajući ulogu fizičke i stručne zaštite u ostvarivanju zajedničkih ciljeva očuvanja prirode. GOPRO akcijske kamere su izuzetno korisne kako za unaprjeđenje sigurnosti službi zaštite, tako i za kontrolu rada iste.

Očekivani rezultati projekta:

- Služba zaštite adekvatno opremljena za obavljanje svojih zadataka u zaštiti i očuvanju prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova;
- Povećana efikasnost Službe zaštite u borbi protiv nelegalnih aktivnosti;
- Povećana efikasnost Službe za kontrolu i monitoring;

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore

Budžet: 20.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.2. PROJEKTI SLUŽBE ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

Eko-fond će u 2024. godini u cilju ispunjenja strateških mjera i politika u borbi protiv klimatskih promjena, nastaviti sa podsticajima prema građanima i privredi koji se odnose na nabavku novih električnih i hibridnih vozila, takođe usmjeriće finansijsku podršku za nabavku održivih transportnih rješenja i e-mobilnost u javnom sektoru, energetske efikasnosti javnu rasvjetu, kao i podsticanje energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije u individualnim stambenim, poslovnim objektima i lokalnim samoupravama.

Takođe, Ministarstvo energetike i rudarstva je prepoznalo mogućnost Eko-fonda da bude implementaciona jedinica za sprovođenje programa podrške koji će se realizovati iz finansijskih sredstava obezbijedenih iz paketa direktne budžetske podrške Evropske komisije (EK) Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize u iznosu od 8.000.000,00€ za namjene Programa za podsticanje energetske efikasnosti u domaćinstvima, kao i za realizaciju Programa za podršku unaprjeđenju energetske efikasnosti u hotelskoj industriji u iznosu od 3.500.000,00€. Shodno tome, Eko-fond u 2024. godini planira da nastavi aktivnosti na uspostavljanju programa podrške u saradnji sa ministarstvima, saraduje sa svim uključenim stranama, te nakon ispunjenja svih potrebnih preduslova i podrške Vlade preuzme ulogu implementacione jedinice u sprovođenju programa.

Kroz službu energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije za 2024. godinu planira se realizacija sljedećih projekata:

3.2.1. Podsticaji za unaprjeđenje e-mobilnosti u Crnoj Gori

Za unaprjeđenje e-mobilnosti u Crnoj Gori projektne aktivnosti Eko-fonda u 2024. godini odnosiće se na nastavak finansijskih podsticaja za nabavku energetske efikasne vozila i

infrastrukture za punjenje električnih vozila kroz sprovođenje javnih konkursa za dodjelu bespovratnih finansijskih sredstava (subvencija).

Predmet i cilj projekta: Eko-fond ima važnu ulogu u promovisanju e-mobilnosti, a podrškom u vidu subvencija od strane Eko-fonda omogućava se korisnicima sredstava da stvore finansijski opravdano ulaganje te će se na taj način aktivno doprinijeti konceptu i promovisanju e-mobilnosti u njegovoj ranoj fazi razvoja. Dodjela podsticajnih sredstava u vidu subvencija od strane Eko-fonda nastaviće se i u 2024. godini, a sve u cilju poboljšanja kvaliteta vazduha, smanjenja udjela drumskog saobraćaja u ukupnim nacionalnim emisijama gasova sa efektom staklene bašte, što će se postići stvaranjem održivog, inkluzivnog sistema saobraćaja uz dostizanje uravnotežene zastupljenosti i širu upotrebu električnih i hibridnih vozila.

Očekivani rezultati projekta: Realizovani finansijski podsticaji za nabavku ekološki prihvatljivog vida transporta u okviru sprovođenja mjera koje imaju direktan uticaj na poboljšanje kvaliteta vazduha, kao i smanjenja izvora zagađenja vazduha odnosno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u drumskom saobraćaju na teritoriji Crne Gore. Projekat će doprinijeti razvoju tržišta e-mobilnosti kroz povećanje broja električnih i hibridnih vozila i stanica za punjenje električnih vozila u Crnoj Gori.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 325.000,00€

Ukupno: minimum 40 subvencionisanih vozila i 10 punionica

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.2.2. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za kupovinu uređaja u domaćinstvu energetske efikasnim uređajima

Predmet i cilj projekta: Projekat podrazumijeva objavu javnog konkursa za kvalifikaciju ovlašćenih distributera/prodavaca bijele tehnike kako bi se građanima pružila mogućnost da nakon predaje starog uređaja kvalifikovanom ovlašćenom sakupljaču električnog otpada ispune uslov za kupovinu novog energetske efikasnijeg uređaja uz subvenciju prilikom kupovine u maksimalnom iznosu do 100,00€.

Projekat će osim benefita za građane koji se odnose na smanjenje potrošnje električne energije, smanjenje računa o potrošnji električne energije i poboljšanja životnih uslova i promovisanje energetske efikasnosti, obuhvatiti i potrebu zbrinjavanja starog električnog uređaja.

Očekivani rezultati projekta: Sprovedene mjere podsticaja za građane za racionalnije korišćenje energije u domaćinstvima kroz kupovinu i primjenu energetske efikasni kućnih uređaja koji utiču na smanjenje potrošnje električne energije, smanjenje iznosa računa za utrošak električne energije, kao i smanjenje emisije CO₂.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 100.000,00€

Maksimalan iznos subvencije po korisniku: 100,00€

Ukupno korisnika: 1000 domaćinstava/zamijenjenih uređaja energetske efikasnijim uređajima

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.2.3. Podsticaji za primjenu mjera energetske efikasnosti u javnoj rasvjeti

Predmet i cilj projekta: Javna rasvjeta je dio komunalne infrastrukture svakog naseljenog područja čiju izgradnju i održavanje reguliše Zakon o komunalnim djelatnostima, a u nadležnosti je opština, odnosno lokalnih samouprava.

Neželjene posljedice i prateći efekti javne rasvjete su prekomjerna potrošnja električne energije, svjetlosno zagađenje okoline u vidu neželjenog osvjetljavanja neba, ometajućeg svijetla i blještanja.

Osnovne preporuke za efikasnu javnu rasvjetu i uštede su:

- korišćenje energetske efikasne izvora svjetla;
- korišćenje energetske efikasne svjetiljki;
- projektovanje javne rasvjete u skladu sa normama;
- efikasno upravljanje javnom rasvjetom;
- praćenje troškova i potrošnje javne rasvjete (katastar svjetiljki, odabir tarifnog modela);
- redovno održavanje.

Projekat podrazumijeva objavu javnog konkursa za dodjelu subvencija za podsticanje unaprjeđenja energetske efikasnosti u javnoj rasvjeti, odnosno zamjenu/izgradnju postojećih neefikasne svjetiljki, LED svjetiljkama lokalnim samoupravama.

Očekivani rezultati projekta: Sprovedene mjere finansijskih podsticaja za smanjenje potrošnje električne energije u javnoj rasvjeti, a samim tim i smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte (CO₂) kroz zamjenu konvencionalnih rasvjetnih tijela sa LED svjetlosnim izvorima koji određuju visoku energetske efikasnosti i minimalno svjetlosno zagađenje.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 150.000,00€

Ukupno korisnika: minimum 3 lokalne samouprave

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.2.4. Podsticaji za mjere energetske efikasnosti za poslovne objekte namijenjene privredi

Predmet i cilj projekta: Fond za zaštitu životne sredine planira da uz eventualnu saradnju sa drugim javnim institucijama podrži privredni sektor kroz dodjelu subvencija za poboljšanje mjera energetske efikasnosti.

Projekat dodjele bespovratnih finansijskih sredstava podrazumijeva dodjelu subvencija privredi u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u objektima poslovanja koji su u njihovom vlasništvu, koje se mogu, ali ne i isključivo odnositi na:

- nabavku i ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket);
- nabavku i ugradnju visoko efikasne toplotne pumpe za grijanje/hlađenje objekta;
- nabavku i ugradnju multi split sistema za grijanje/hlađenje objekta;
- nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema;

- ugradnju termoizolacije na fasadi stambenog objekta;
- ugradnju energetske efikasne fasadne stolarije.

Očekivani rezultati projekta: Sprovedeni finansijski podsticaji za primjenu mjera energetske efikasnosti u privredi, a koje kao rezultat imaju smanjenje troškova za utrošak električne energije, pozitivan uticaj na životnu sredinu kroz ostvarivanje značajnog smanjenja emisija CO₂, kao i razvoj tržišta efikasnih sistema za grijanje i hlađenje u Crnoj Gori.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 200.000,00€

Ukupno korisnika: minimum 10 privrednika

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.2.5. Podrška prilikom kupovine energetske efikasne klima uređaja za stanovnike opštine Bijelo Polje

Predmet i cilj projekta: Imajući u vidu da je Bijelo Polje opština sa najvećim brojem stanovnika u sjevernoj regiji Crne Gore prepoznata po visokom nivou zagađenosti vazduha (dominantno izazvanog upotrebom uglja za grijanje), Eko-fond ovim projektom planira da subvencijom u iznosu do 200,00€ podstakne građane opštine Bijelo Polje za kupovinu novih energetske efikasne klima uređaja kako bi se smanjila potreba za grijanje prostora upotrebom uglja, poboljšao kvalitet životnog prostora građana a samim tim doprinijelo i glavnom cilju ovog projekta a to je poboljšanje kvaliteta vazduha i smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u Opštini Bijelo Polje.

Projektom se predviđa objava javnog konkursa za kvalifikovanje firmi koje se bave prodajom i ugradnjom energetske efikasne klima uređaja za učešće u sprovođenju projekta, nakon čega bi bio raspisan i javni konkurs za građane opštine Bijelo Polje za dodjelu subvencija prilikom kupovine energetske efikasne klima uređaja u maksimalnom iznosu od 200,00€.

Očekivani rezultati projekta: Sprovedeni finansijski podsticaji za primjenu mjera energetske efikasnosti za građane opštine Bijelo Polje, koje kao rezultat imaju smanjenje troškova za utrošak električne energije, pozitivan uticaj na životnu sredinu kroz poboljšanje kvaliteta vazduha u opštini Bijelo Polje, ostvarivanje značajnog smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, kao i razvoj tržišta efikasnih sistema za grijanje i hlađenje.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 100.000,00€

Ukupno korisnika: 500

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.2.6 Mjere energetske efikasnosti namijenjene građanima opštine Pljevlja

Predmet i cilj projekta: Imajući u vidu da je sjeverna opština Pljevlja prepoznata po najvišem nivou zagađenosti vazduha u Crnoj Gori (dominantno izazvanog upotrebom uglja za grijanje), Eko-fond u 2024. godini planira da podrži aktivnosti na podsticanju primjene mjera energetske

efikasnosti u stambenom sektoru i smanjenje zagađenja u opštini Pljevlja, u izosu od 500.000,00€

Projekat dodjele bespovratnih finansijskih sredstava podrazumijeva dodjelu subvencija u cilju primjene mjera energetske efikasnosti, koje se mogu, ali ne i isključivo odnositi na:

- nabavku i ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket);
- nabavku i ugradnju visoko efikasnih toplotnih pumpi za grijanje/hlađenje objekta;
- nabavku i ugradnju multi split sistema za grijanje/hlađenje objekta;
- nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema;
- ugradnju termo izolacije na fasadi stambenog objekta;
- ugradnju energetski efikasne fasadne stolarije.

Osnovni ciljevi projekta su da se kroz realizaciju mjera za povećanje energetske efikasnosti u stambenom sektoru ostvari:

- smanjenje potrošnje energije za zagrijavanje, uz poboljšanje komfora boravka u objektima individualnog i kolektivnog stanovanja,
- doprinos povećanju korišćenja obnovljivih izvora energije, i
- smanjenje emisija čvrstih čestica i gasova s efektom staklene bašte (GHG).

Projekat može, ali ne i isključivo biti realizovan u saradnji sa drugim institucijama.

Očekivani rezultati projekta: Sprovedeni finansijski podsticaji za primjenu mjera energetske efikasnosti za građane opštine Pljevlja, koji kao rezultat imaju smanjenje troškova za utrošak električne energije, pozitivan uticaj na životnu sredinu kroz poboljšanje kvaliteta vazduha u opštini Pljevlja, ostvarivanje značajnog smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, kao i razvoj tržišta efikasnih sistema.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 500.000,00€

Ukupno korisnika: cca 150

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.3. PROJEKTI IZ OBLASTI MEĐUNARODNE I PARTNERSKE SARADNJE

3.3.1. Projekat: „Poboljšanje kapaciteta Nacionalne kontakt osobe (NFP) u Crnoj Gori za aranžman sa ZKF-om i jačanje strateških planova projekata pri podršci sprovođenja ažuriranog Nacionalnog određenog doprinosa NDC2”

Predmet i cilj projekta: Eko-fond je u saradnji sa Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (aktuelno Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera) Direktoratom za ekologiju i klimatske promjene pokrenuo inicijativu prema Zelenom klimatskom fondu (*Green Climate Fund*), u daljem tekstu ZKF, za dobijanje akreditacije koja

će omogućiti pristup ka međunarodnom fondu za povlačenje sredstava za finansiranje projekata iz oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti u Crnoj Gori. Nacionalnim programom prioriternih aktivnosti u oblasti ublažavanja i prilagođavanja na klimatske promjene u okviru saradnje sa ZKF-om, Eko-fond je pozicioniran kao potencijalno akreditovano tijelo za direktan pristup ZKF-u. Kroz odabrane projektne prijedloge u okviru Programa prioriternih aktivnosti Eko-fond je označen kao potencijalni implementacioni partner u projektima vezanim za: povećanje klimatske otpornosti zdravstvenih ustanova, sprovođenju mjera energetske efikasnosti i uvođenju obnovljivih izvora energije u stambenom sektoru, kao i projektima nisko-karbonskog saobraćaja.

U saradnji nacionalne kontakt tačke iz nadležnog Ministarstva i predstavnika ZKF-a u Crnoj Gori pripremljen je Prijedlog projekta (Readiness proposal) koji se bazira na institucionalnom jačanju nacionalne kontaktne tačke, Direktorata za ekologiju i klimatske promjene, Eko-fonda, radne grupe za Nacionalni savjet za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem, kroz podršku implementaciji ažuriranog Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC).

Očekivani rezultati projekta: Ključna tačka ovog prijedloga projekta, a vezana za Eko-fond, je sprovođenje finansijskih politika i analiza kako bi se identifikovale održive sektorske ulazne tačke i investiciono/finansijske strategije za finansiranje klimatskih promjena. Na taj način bi bio podržan razvoj višegodišnje strategije za pristup klimatskom finansiranju tj. izgradnji modaliteta finansiranja i strategije ulaganja sa fokusom na implementaciju nacionalnog utvrđenog doprinosa. U isto vrijeme omogućilo bi se sprovođenje obuke za unaprjeđenje kapaciteta Eko-fonda za sprovođenje klimatske strategije finansiranja.

Eko-fond je zvanično pokrenuo proces akreditacije u IV kvartalu 2021. godine. Tokom procesa akreditacije, potrebno je donijeti određene propisane politike i procedure ZKF-a, kao i predstaviti kapacitet za realizaciju projekata i programa različitih finansijskih instrumenata iz kategorija ekološkog i socijalnog rizika koje se procjenjuju shodno standardima ZKF-a. Rezultat procesa akreditacije odrediće veličinu projekta ili programa; fiducijarne funkcije, koje će oblikovati način njegovog poslovanja koristeći resurse Eko-fonda kao što su grantovi, zajmovi i garancije.

Nosioci projekta: Eko-fond u saradnji sa Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera.

Kada je riječ o realizovanim aktivnostima Eko-fond je u III kvartalu 2022. godine uspješno sproveo FMCA¹ aplikaciju koja je sastavni dio procesa akreditacije i na taj način je dobijena saglasnost od UNOPS-a² i utvrđen način finansiranja Readiness projekta koji će ići kroz tri tranše. Sekretarijat ZKF, odobrio je prijedlog projekta u novembru 2022. godine, dok je zvanična informacija za odobrenje projekta dostavljena sredinom januara 2023. godine.

Budžet: Zeleni klimatski fond je odobrio grant u iznosu od 299.514,00 USD, sa periodom implementacije od 12 do 18 mjeseci.

Implementacija projekta je započeta u junu 2023. godine i projekat se uspješno sprovodi već osam mjeseci.

---

¹ Financial Management Capacity Assessment, Procjena kapaciteta finansijskog upravljanja

² United Nations Office for Project Services, Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge

3.3.2. Interreg Dunavski transnacionalni program (DTP)

Projekat: „Oснаživanje zainteresovanih strana u implementaciji Direktive o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora u smislu skladišta energije i stabilnosti energetske mreže”

Predmet i cilj projekta: Direktiva (EU) 2018/2001 o promovisanju korišćenja energije iz obnovljivih izvora (član 21 se odnosi na samopotrošače iz obnovljivih izvora), koji imaju pravo da instaliraju i upravljaju sistemima za skladištenje električne energije u kombinaciji sa instalacijama koje proizvode OIE za vlastitu potrošnju, bez odgovornosti za svaku dvostruku naplatu, uključujući mrežne naknade, za uskladištenu električnu energiju koja ostaje u njihovim prostorijama. Projekat će informisati proizvođače energije o njihovim pravima, a takođe će ih povezati sa kreatorima politike koji će ovu direktivu prihvatiti na pravi način u svakoj navedenoj državi Dunavskog regiona.

Očekivani rezultati projekta: Projekat nastoji implementirati rješenja koja su efikasna i ista za sve navedene izazove. Veliki dio navedenih izazova može se riješiti uspostavljanjem npr. skladišta energije, toplotnih pumpi, stanica za punjenje električne energije, optimizacijom upravljanja energijom itd. Projekat se odnosi na dvije ciljne grupe: proizvođače energije i kreatore politika. Jedan od ključnih ciljeva je priprema strategije koja uključuje iskustva pilota i pokazuje doprinos stabilnoj, nezavisnoj mreži i eliminisanju mrežnog opterećenja. Strategija će biti krovni dokument koji će uticati na države članice, gdje će donosioci odluka biti usmjereni da poštuju i sprovode članove direktive i da ih integrišu u svoje nacionalne politike, zakonodavstvo, tendere i šeme podrške.

Nosioci projekta: Konzorcijum partnera iz država koje pripadaju Dunavskom regionu (Hrvatska, BiH, Slovenija, Austrija, Njemačka, Mađarska, Slovačka, Bugarska, Rumunija, Srbija, Crna Gora i Ukrajina) sa vodećim partnerom Lokalnom energetske agencijom za Pomurje prijavio je učešće na Dunavskom programu sa navedenim projektom u okviru prioriteta – „Podržavanje ozelenjavanja energetske i transportne sektora u Dunavskom regionu jačanjem integracije OIE”.

Budžet: 2.499.550,00€, finansijski udio Eko-fonda iznosi 127.500,00€.

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu: Uključujući refundaciju od 80%, Eko-fond je u obavezi da obezbijedi 25.500,00€ sopstvenih sredstava.

Eko-fond će direktno saradivati sa Ministarstvom energetike i rudarstva, koji je i pridruženi partner na projektu.

Implementacija projekta je započeta u januaru 2024. godinu.

3.3.3. Saradnja sa Centrom za međunarodnu i razvojnu saradnju Slovenije (CMSR)

Projekat: „Pretvaranje biogasa u električnu energiju na sanitarnoj deponiji „Možura”

Crna Gora je u skladu sa svojim zakonodavstvom regulisala pitanje izgradnje, deponovanja komunalnog otpada, subvencija i obaveznog pribavljanja proizvedene električne energije iz deponijskog biogasa kao obnovljivog izvora energije. Opštine Bar i Ulcinj izgradile su modernu regionalnu deponiju za odlaganje komunalnog otpada na lokaciji „Možura” u Baru, čija je osnovna namjena pravilno zbrinjavanje komunalnog otpada koji se proizvede na teritorijama navedenih opština.

Predmet i cilj projekta: Osnovna karakteristika ovog projekta jeste promovisanje i proizvodnja novog obnovljivog izvora energije koji doprinosi zaštiti životne sredine i zdravlja ljudi, a koja se sagledava preko zaštite vazduha, podzemnih voda i smanjenja količine CH₄-metana, PM čestica, CO₂, dioksina i drugih opasnih gasova. Ovaj Projekat karakteriše, konkretno i kontrolisano sakupljanje deponijskog biogasa proizvedenog na sanitarnim kadama deponije „Možura” d.o.o. Bar i njegovo pretvaranje u električnu energiju. Po prvi put će se u Crnoj Gori ostvariti pretvaranje energije deponijskog biogasa u električnu energiju.

Očekivani rezultati projekta: Izrađen i revidovan Glavni projekat

Nosilac projekta: Regionalna deponija „Možura” d.o.o. u saradnji sa sufinansijerima - Centrom za međunarodnu i razvojnu saradnju Republike Slovenije (CMSR) i Eko-fondom.

Budžet: Ukupna vrijednost projekta je 1.263.606,00€ od čega *finansijско učesće Eko-fonda iznosi 50.000,00€*, a kontribucija CMRS-a kroz potencijalnog donatora biće 631.803,00€. Preostali iznos sredstava za zatvaranje finansijske konstrukcije će biti obezbijeđen iz sopstvenih izvora od strane „Možure” d.o.o. u iznosu od 606.803,00€.

Pored nosioca uloge sufinansijera, Eko-fond je primarno dao značajan doprinos u dijelu koji se odnosi na uspostavljanje međunarodne saradnje sa CRMS-om, u cilju zvaničnog kandidovanja ovog projekta i privlačenju potencijalnih donatora koji će obezbijediti 50% sredstva od ukupne vrijednosti projekta.

3.3.4. Javni fond za životnu sredinu Republike Slovenije

Eko-fond je u toku 2023. godine uložio napore u dogovorima u vezi sa formiranjem saradnje sa Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja Slovenije (novoformiranim Ministarstvom životne sredine, klime i energetike), kroz koju su trebala biti obezbijeđena finansijska sredstva u iznosu od 1.500.000,00€ za period od 2021-2023 odnosno tri godine, kroz saradnju sa Fondom za klimatske promjene Republike Slovenije.

U pitanju je donacija u vidu pružanja podrške radu Eko-fonda, te jačanje njegovih kapaciteta u brojnim oblastima.

U okviru studijske posjete Eko-fonda Eko skladu Slovenija (kraj septembra 2023. godine) ostvarena je konkretnija saradnja sa Ambasadam Slovenije u Crnoj Gori, gdje je u komunikaciji sa Ministarstvom okoliša Slovenije potvrđeno da na osnovu usvojene Uredbe o korišćenju sredstava Eko sklada u periodu 2024-2026. godine, i u okviru mjere Međunarodno klimatsko finansiranje, jesu obezbijeđena sredstva za sufinansiranje programa Eko-fonda Crne Gore, kao što je bilo prethodno i dogovoreno.

Eko-fond je predao projektni predlog u januaru 2024.godine kroz konkurs za predaju projekata objavljenom na sajtu CMSR-a.

Isplata donacije predviđena je u tri tranše, godišnje u iznosu od po 500.000,00€. Vremenski period realizacije donacije je 2024-2026 godine. Obaveza kofinansiranja iznosi 150.000,00€ i biće isplaćena takođe u tri tranše.

Donacija će se realizovati putem javnih konkursa i to za 2024. godinu u oblasti e-mobilnosti, dok će se javni konkursi za 2025. i 2026. godinu odnositi na e-mobilnost i energetske efikasnost, a implementacija podrške će se sprovoditi kroz službu u okviru Eko-fonda zaduženu za navedene oblasti.

3.3.5. Saradnja sa Elektroprivredom Crne Gore

Projekat: „Projekat podrške pri kupovini i ugradnji foto-naponskih panela snage do 10kW za domaćinstva i foto-naponskih panela snage do 30kW za pravna lica - Projekat Solari 3000+ i Solari 500+”, kao i učešće u drugoj fazi projekata „Solari 5000+”

Predmet i cilj projekta: Projekat se realizuje u skladu sa potpisanim Sporazumom o zajedničkom finansiranju i realizaciji projekta „Solari 3000+ i Solari 500+” između Elektroprivrede Crne Gore (EPCG) i Eko-fonda, potpisanim u skladu sa usvojenom informacijom o projektu i zaključcima Vlade 04-4365/2 od 23.09.2021. godine.

Pozitivni efekti projekta su višestruki:

- Benefit za domaćinstva, privredu i EPCG;
- Ispunjenje očekivanja međunarodne zajednice u cilju smanjenja emisije štetnih gasova;
- Povećanje korišćenja obnovljivih izvora energije.

Korisniku projekta se pruža mogućnost da odgovarajući fotonaponski sistem ugradi, otplaćujući ga u jednakim mjesečnim iznosima u visini svog prosječnog mjesečnog računa za utrošenu električnu energiju. Pri tom se period otplate investicije za korisnika kreće u opsegu od 5 do 8 godina, u zavisnosti od iznosa rate i snage ugrađenog sistema.

Očekivani rezultati projekta: Povećanje udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj proizvodnji električne energije, energetska nezavisnost i samo održivost domaćinstava i pravnih lica, korisnika projekta

Nosilac projekta: Elektroprivreda Crne Gore.

Budžet: Procijenjena ukupna vrijednost projekta „Solari 3000+ i 500 +” iznosi 30.000.000,00€.

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu Solari 3000+ i 500+: Subvenciju koju Eko-fond obezbjeđuje kroz ovaj projekat korisnicima iznosi 20% od vrijednosti fotonaponskog sistema, što znači učešće Eko-fonda u iznosu od 6.000.000,00€. U odnosu na procijenjenu vrijednost projekta, ukupna vrijednost subvencija planirana za 2024. godinu iznosi 1.900.000,00€.

Budžet: Procijenjena ukupna vrijednost projekta „Solari 5000 +” iznosi 70.000.000,00€.

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu „Solari 5000+”: Subvencija koju Eko-fond obezbjeđuje kroz ovaj projekat korisnicima iznosi 10% od vrijednosti fotonaponskog sistema. Ukupna vrijednost subvencije planirana za 2024. iznosi od 3.600.000,00€.

3.3.6. Finansiranje izrade projektne dokumentacije

Predmet i cilj projekta: Finansiranje izrade projektne dokumentacije (izrada planova, programa, studija, itd.) za realizaciju projekata iz oblasti zaštite životne sredine, klimatskih promjena energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije u Crnoj Gori. Sredstva su namijenjena Državnim organima, jedinicama lokalnih samouprava, javnim službama koje imaju svojstvo pravnog lica (Univerzitet Crne Gore, javne ustanove, državni fondovi, javni emiteri, i drugi organi ili organizacije koji vrše javna ovlaštenja čiji je osnivač država, odnosno

jedinica lokalne samouprave, osnovane radi zadovoljenja potreba od javnog interesa), privredni subjekti u kojima država i/ili jedinica lokalne samouprave posjeduje više od 50% akcija ili udjela, ili koje se sa više od 50% finansiraju iz sredstava budžeta Crne Gore i/ili budžeta jedinice lokalne samouprave i drugih javnih prihoda. Sredstva za realizaciju projekta će biti realizovana putem Javnog konkursa ili putem direktnog finansiranja/sufinansiranja.

Očekivani rezultati projekta: Spremnost korisnika da sa gotovim projektima apliciraju za sredstva iz javnih ili međunarodnih finansijskih institucija.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 200.000,00€

KOMUNIKACIONA STRATEGIJA 2024-2026.

Predmet i cilj: Komunikaciona strategija (u daljem tekstu Strategija) koja će biti od značaja za uspješno promovisanje ciljeva, angažovanja zajednice i postizanje održivih rezultata.

Strategija kao dokument ima za inicijalni cilj promociju zaštite životne sredine i upotrebu obnovljivih izvora energije i energetske efikasnost u skladu sa strateškim ciljevima Crne Gore, kao i da doprinese povećanju svjesnosti i znanja. Strategija definiše komunikacione mehanizme i komunikacione aktivnosti koje će doprinijeti boljem razumijevanju i većem interesu u cilju zaštite životne sredine i obnovljivih izvora energije, ali i energetske efikasnosti. Strategija treba da odgovori na nekoliko pitanja:

- kako doći do ciljnih grupa;
- koje ključne poruke usmjeravamo prema javnosti;
- na koji način se ostvaruje komunikacija sa ciljnim grupama.

Akcioni plan kao sastavni dio dokumenta sadrži sve aktivnosti koje je potrebno realizovati u budućem periodu. Isti će biti redovno ažuriran i prilagođavan, u skladu sa godišnjim rezultatima monitoringa i evaluacije. Kontinuirana edukacija građana kroz promotivne aktivnosti, organizovanje okruglih stolova i seminara na temu Zelene agende, zaštite životne sredine, energetske tranzicije, unaprijeđenja energetske efikasnosti, kao i iskorišćavanja potencijala obnovljivih izvora energije, neophodna je kako bi građani podigli svijest i unaprijedili svoja znanja o politikama iz ovih oblasti, kao i o aktuelnim podsticajnim projektima.

Aktivnosti oglašavanja i vidljivosti projekata i tokom 2024. godine obuhvataće:

- oblikovanje brend identiteta - grafičkog, audio, video i digitalnog;
- digitalno oglašavanje - pisanje tekstova, dizajn i pripremu oglasa za štampane i digitalne medije, zakup oglasnog prostora i vremena u specijalizovanim te opštim medijima (TV, veb-portali, društvene mreže);
- sponzorsku vidljivost u prostoru i vremenu - stalna i privremena na događanjima uživo, u štampanim publikacijama, audio i video sadržajima, te u digitalnim medijima;

- događaje: sastanke, debate, okrugle stolove, savjetovanja, naučne i stručne konferencije, tribine i javne rasprave, seminare, društveno odgovorne aktivnosti, akcije.

U području vidljivosti brend identiteta projekata naglasak će biti na osiguranju njihove prepoznatljivosti u različitim komunikacijskim kontekstima - statičke i dinamičke vidljivosti u analognim i digitalnim kanalima komunikacije. Finansijski okvir je sadržan u Akcionom planu 2024-2025, gdje su detaljnije dati iznosi po neophodnim aktivnostima i kvartalima predviđenim za realizaciju.

Nosilac aktivnosti: Eko-fond

Budžet: Procijenjena vrijednost za realizaciju navedenih aktivnosti je cca 91.000,00€.

Napomena: Dio sredstava predviđenih budžetom biće alociran sa projektnih aktivnosti, u najvećoj mjeri iz onog koji se odnosi na paket podrške Evropske komisije Crnoj Gori za potrebe prevazilaženja energetske krize, u kojem će Eko-fond biti implementaciona jedinica u dijelu unaprijeđenja energetske efikasnosti.

ZAKLJUČAK

Postignute i planirane ciljeve, Društvo ostvaruje značajnim finansijskim ulaganjima koja se najvećim dijelom obezbjeđuju iz sopstvenih sredstava tj. Eko-fond će funkcionisati i svoje poslovanje i u 2024. godini zasnovati prvenstveno na principima samoodrživosti. Važno je istaći da se tokom 2024. godine očekuju i dodatni izvori finansiranja od međunarodnih institucija i organizacija.

Eko-fond je tokom dosadašnjeg poslovanja zauzeo značajnu poziciju na crnogorskom tržištu finansiranja ekoloških projekata. U prilog govore sljedeći podaci: implementirana je i razvijena šema subvencija kroz projekte energetske efikasnosti koji istovremeno doprinose zaštiti životne sredine, saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama (Zeleni klimatski fond), u pregovorima je i obezbjeđenje podrške Ministarstva Republike Slovenije.

Eko-fond će svoje programe podrške implementirati u skladu sa nacionalnim strateškim i planskim dokumentima; saradnji sa međunarodnim institucijama u kontekstu privlačenja sredstava za dalje finansiranje različitih projekata. Vlada će i dalje imati ulogu u poslovanju Eko-fonda kako u pogledu upravljanja, tako i u pogledu pružanja kontinuirane podrške, pri čemu je kroz zajednički rad potrebno jasno identifikovati one sektore čije poslovanje podržava Eko-fond kako bi se postigao maksimalan uticaj u pogledu ekonomskog razvoja i kako bi se podržao ravnomjerniji regionalni razvoj uz nastojanje da se podrže samo održivi projekti kako bi se dugoročno obezbijedila održivost i stabilnost Društva.

Buduća strategija poslovanja Eko-fonda zasnivaće se na jasnom definisanju uloge Društva u crnogorskom finansijskom sistemu, kao i na razmatranju pitanja pravca njegovog budućeg razvoja kroz proces transformacije kao pravnog lica sa javnim ovlaštenjima. Potrebno je inicirati izmjenu postojećeg zakonodavnog okvira kako bi se trenutni nedostaci u okviru obezbjeđivanja stabilnih izvora finansiranja ublažili i poboljšali po uzoru na fondove u regionu. Kroz definisanje prioritetnih projekata i aktivnosti za finansiranje, Eko-fond će se oslanjati na aktuelne nacionalne strategije i planove donesene na državnom nivou i aktivnosti na njihovoj implementaciji, kao i međunarodne obaveze preuzete kroz pristupanje Crne Gore brojnim konvencijama i sporazumima. Kroz razvoj komunikacione strategije radiće se na

unaprjeđivanju i razvoju položaja Eko-fonda na domaćem i međunarodnom tržištu i stvaranju vizuelnog identiteta društva prvenstveno kroz razvoj sektora marketinga i kanala distribucije proizvoda Eko-fonda. U cilju ispunjavanja zacrtanih ciljeva akcenat će biti na kontinuiranom razvoju ljudskog resursa i kontinuiranom preispitivanju finansijske strukture i kontrole.

Finansijske mjere podrške specifičnim ciljanim grupama za koje se procijeni da predstavljaju prioritet sa aspekta obezbjeđenja povoljnih finansijskih sredstava predstavljaju centralnu aktivnost Eko-fonda. Jedan od osnovnih zadataka Eko-fonda u narednom periodu je da se, po ugledu na slične institucije u regionu, pozicionira na finansijskom tržištu Crne Gore. Bitno je napomenuti da će se u cilju sprovođenja finansijskih mjera podrške ostvariti saradnja i sa lokalnim upravama i lokalnim biznis centrima, kao i civilnim i nevladinim sektorom.

Neurošena sredstva od definisanih projektnih aktivnosti za navedeni vremenski period, po isteku istog, mogu se preusmjeriti na druge projekte u okviru predviđenog Programa rada, po potrebi.

Posebna pažnja biće posvećena praćenju realizacije sklopljenih ugovora sa korisnicima sredstava ostvarenih po osnovu raspisanih javnih konkursa. Preko nadzornog tijela pratiće se stepen izvršenja ugovorenih obaveza od strane korisnika sredstava.

U planiranju ljudskih resursa, osnovno polazište biće ciljevi i planovi poslovanja, kako bi se obezbijedila potrebna struktura ljudskih kapaciteta koja odgovara potrebama Društva. Prilikom planiranja ljudskih resursa uzeće se u obzir sljedeći elementi: postojeća struktura kadrova prema kvalitetu i broju, potrebe za dodatnim kadrovima zbog povećanja obima posla, potrebe za dodatnim kadrovima za koje se zahtjevaju kvalifikacije koje nisu predviđene postojećim aktom o sistematizaciji poslova i radnih zadataka. Plan ljudskih resursa će biti formiran tako da menadžmentu Eko-fonda daje jasnu sliku o tome koje mjere treba preduzeti, da za naredni period obezbijedi potreban broj i strukturu kadrova, za potrebe stručnog usavršavanja zaposlenih, praćenje njihovog ličnog angažmana i doprinosa u ostvarenju misije i vizije Eko-fonda.

Programom rada za 2024. godinu je dat pregled troškova realizacije planiranih aktivnosti, kao i pregled troškova rada Društva, koji pokazuje visok stepen racionalizacije svih planiranih stavki čime će se obezbijediti stabilnost poslovanja, efikasnost upravljanja i odlučivanja. Nadalje, Programom rada Eko-fonda definisane su programske aktivnosti koje trebaju kroz njihovu implementaciju stvoriti preduslove za efikasno funkcionisanje Društva. Program rada za 2024. godinu se zasniva na: institucionalnom jačanju Eko-fonda, implementaciji finansijskih sredstava kroz projekte iz oblasti zaštite životne sredine, energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i klimatskih promjena, aktivnostima na donošenju potrebne zakonske regulative za ostvarenje dodatnih prihoda Eko-fonda, aktivnosti na saradnji sa nadležnim institucijama u zemlji i inostranstvu, naučnim institucijama, civilnim sektorom, sredstvima informisanja u cilju promovisanja rada Eko-fonda i uspostavljanje međunarodne saradnje u cilju obezbjeđivanja dodatnih sredstava za nesmetano funkcionisanje Eko-fonda.

TABELARNI PREGLED AKTIVNOSTI I PROJEKATA PREDVIĐENIH PROGRAMOM RADA ZA 2024. GODINU

• PROJEKTI ZAŠTITTE ŽIVOTNE SREDINE I KLIMATSKE PROMJENE						
Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.1.1. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalnih samouprava za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije”)	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija jedinicama lokalnih samouprava i/ili komunalnim preduzećima za projekte uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije”) 	<p>Eko-fond</p> <p>Jedinice lokalnih samouprava/Komunalna preduzeća</p>	400.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisan Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava sa najmanje 8 korisnika • Smanjena količina otpada odbačenog u životnu sredinu 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.2. Javni konkursi za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta nabavke komunalne opreme i uređaja za upravljanje otpadom	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencije za nabavku komunalne opreme jedinicama lokalne samouprave i/ili komunalnim preduzećima 	<p>Eko-fond</p> <p>Jedinice lokalnih samouprava/Komunalna preduzeća</p>	1.148.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisan Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava sa najmanje 20 korisnika • Nabavljena i funkcionalna oprema za efikasno prikupljanje, transport i zbrinjavanje otpada 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

<p>3.1.3. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalne samouprave za projektovanje, uređenje i održavanje zelenih površina</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija jedinicama lokalne samouprave za projektovanje, uređenje i održavanje zelenih površina 	<p>Eko-fond Jedinice lokalnih samouprava</p>	<p>300.000,00€</p>	<p>II-IV Kvartal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisan Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava sa najmanje 6 korisnika • Povećan broj novih, uređenih javnih površina • Unaprijeđeno stanje postojećih zelenih površina 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
<p>3.1.4. Javni konkursi za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) nevladinim organizacijama za sufinansiranje projekata zaštite životne sredine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencije za sufinansiranje projekata zaštite životne sredine nevladinim organizacijama 	<p>Eko-fond Nevladine organizacije</p>	<p>100.000,00</p>	<p>II-IV Kvartal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisan Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava sa najmanje 5 korisnika 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
<p>3.1.5. Unaprijeđenje katastra zagađivača životne sredine, i integracija u Informacioni sistem zaštite životne sredine (II FAZA)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sporazum o zajedničkom finansiranju projekta • Unaprijeđen i operativan katastar zagađivača • Sastanak sa operaterima uz podršku Privredne komore • Priručnik za korišćenje katastra • Sprovođenje edukacija za operatere industrijskih postrojenja • Sprovođenje edukacija za nadležne institucije (MEPPU, AZPŽS, UIP). 	<p>Eko-fond Agencija za zaštitu životne sredine</p>	<p>100.000,00</p>	<p>II-IV Kvartal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisan sporazum o zajedničkom finansiranju • Uspostavljen i operativan katastar zagađivača shodno zakonu • Izrađen priručnik za korišćenje katastra 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

					<ul style="list-style-type: none"> Sprovedene obuke o upotrebi kreiranog softvera i primjenu metodologije za pripremu katastra zagađivača 	
3.1.5.1. Razvoj djelatnosti Eko-fonda	<ul style="list-style-type: none"> Ojačavanje kapaciteta Eko-fonda kroz unaprjeđenje prikupljanja, provjere, sprovođenja i izvještavanja projekata iz djelokruga rada Eko-fonda 	Eko-fond	230.000,00€	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Uvećani prilivi novčanih sredstava za Eko-fond i sprovođenje većeg broja projekata Unaprijeđeno stanje životne sredine Izrađeni planovi, programi, studije i projektne dokumentacije iz oblasti djelokruga rada Fonda; Povećana svijest javnosti o značaju zaštite životne sredine; Evidentiran veći broj zagađivača, veći broj izdatih rešenja; 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.6. „Izrada Studije izvodljivosti“ Pretvaranje biogasa u električnu energiju“, na sanitarnoj deponiji „Livade“ Podgorica	<ul style="list-style-type: none"> Finansiranje izrade Studije izvodljivosti 	Eko-fond Deponija d.o.o Podgorica Livade	35.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Izrađena Studija izvodljivosti 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

mart, 2024. godine

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

3.1.7. Unaprjeđenje uslova za visokoškolsko obrazovanje iz oblasti Ekologije u Crnoj Gori	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisivanje memoranduma o saradnji o zajedničkim aktivnostima na projektu 	Eko-fond PMF	70.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Poboľšani uslovi za nastavu iz oblasti Biologije/Ekologije 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.8. Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje zaštite ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori (GEF)	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprjeđenje postojećih mjera i kriterijuma u Agrobužetu 2024. godine u kontekstu integracije pitanja zaštite biodiverziteta. • Unaprjeđenje kapaciteta službi za saradnju sa poljoprivrednicima na lokalnom nivou o zahtjevima Zelenog sporazuma i Zelene agende za Zapadni Balkan, posebno u kontekstu održivih poljoprivrednih praksi 	Eko-fond Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	100.000,00	III-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Izrađen predlog nove zelene šeme podrške i implementacije nove šeme u institucionalni okvir, uslovi i kriterijumi za korisnike, mehanizmi kontrole, monitoringa i evaluacije, administrativne procedure i sistemi plaćanja • Pripremljen predlog obuke 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.9. Projekat sakupljanja električnog i elektronskog otpada iz domaćinstva	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija građanima za sakupljanje EE otpada 	Eko-fond	100.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Sproveden Javni konkurs, subvencionisano najmanje 1000 korisnika • Povećana upotreba recikliranih materijala i reciklaža otpadne opreme 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.10. Sanacija staze oko Crnog jezera	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisivanje Ugovora o dodjeli sredstava za realizaciju projekta između Eko-fonda i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore • Izrada idejnog rješenja sa predmjerom i predračunom za sanaciju edukativne staze oko Crnog jezera. • Rekonstrukcija drvenih mostova 	Eko-fond Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore	50.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisan Ugovor o dodjeli sredstava za realizaciju projekta • Izvještaj o izvršenim radovima na rekonstrukciji drvenih mostova • Izvještaj o izvršenim radovima na uređenju dijela staze sa stepenicama na lokalitetu Čeline 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

	<ul style="list-style-type: none"> Izrada i postavljanje novih i popravka postojećih informativnih i edukativnih table Zamjena dotrajalih folija na tablama i smjerokazima 				<ul style="list-style-type: none"> Izveštaj o izvršenim radovima na rekonstrukciji odmorišnog mobilijara Kraljeva stolica Broj izrađenih i postavljenih novih informativnih tabli Broj zamijenjenih folija Broj postavljenih smjerokaza Broj popravljenog informativnog i edukativnog mobilijara 	
3.1.11. Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unaprjeđenje službi fizičke zaštite	<ul style="list-style-type: none"> Potpisivanje Ugovora o dodjeli sredstava za realizaciju projekta između Eko-fonda i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore Opremanje službe zaštite nacionalnih parkova 	Eko-fond Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore	20.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Potpisan Ugovor o dodjeli sredstava za realizaciju projekta Broj nabavljenih kamera zamki Broj nabavljenih kompleta GOPRO akcionih kamera i kaciga 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
<ul style="list-style-type: none"> PROJEKTI ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE 						
Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.2.1. Podsticaji za unaprjeđenje e-mobilnosti	<ul style="list-style-type: none"> Priprema i sprovođenje javnih konkursa za dodjelu subvencija za nabavku energetski efikasnih vozila i stanica za punjenje električnih vozila 	Eko-fond	325.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Subvencionisanje nabavke minimum 40 vozila Subvencionisanje minimum 10 punionica 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.2. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku energetski	<ul style="list-style-type: none"> Priprema i sprovođenje javnog konkursa za kvalifikaciju ovlašćenih distributera bijele tehnike za učešće u projektu 	Eko-fond	100.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> Subvencionisano nabavke 1000 novih energetski efikasnih uređaja u domaćinstvima 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

efikasnih uređaja u domaćinstvima						
3.2.3. Podsticaji za primjenu mjera energetske efikasnosti u javnoj rasvjeti	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa 	Eko-fond	150.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Minimum 3 potpisana ugovora sa lokalnim samoupravama o namjenskom korišćenju sredstava 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.4. Podsticaji za mjere energetske efikasnosti za poslovne objekte namijenjene privredi	<ul style="list-style-type: none"> • Sufinansiranje primjene mjera energetske efikasnosti za privredu 	Eko-fond	200.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Minimum 10 potpisanih ugovora sa korisnicima o namjenskom korišćenju sredstava za sprovođenje mjera energetske efikasnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.5 Podrška prilikom kupovine energetski efikasnih klima uređaja za stanovnike opštine Bijelo Polje	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija 	Eko-fond	100.000,00	II-IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Približno 500 korisnika subvencija 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.6 Mjere energetske efikasnosti namijenjene građanima Pljevalja	<ul style="list-style-type: none"> • Sufinansiranje primjene mjera energetske efikasnosti 	Eko-fond	500.000,00	II-IV kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Približno 50 korisnika 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije

PROJEKAT U OKVIRU SARADNJE ZA ZELENIM KLIMATSKIM FONDOM

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u USD	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
----------------	-----------	--------------------	------------------	-----------------	-----------	-------------

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

<p>Poboljšanje kapaciteta Nacionalne kontakt osobe (NFP) u Crnoj Gori za aranžman sa ZKF i jačanje strateških planova projekata pri podršci sprovođenja ažuriranog Nacionalnog određenog doprinosa NDC2</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Institucionalni kapaciteti NDA i mehanizma koordinacije (CM), odnosno Radne grupe Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integrisano upravljanje obalnim područjem (NCSDDCICZM) za ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama, te održivo znanje, stvoreni sistemi za kontinuirano učenje o programiranju klimatskog finansiranja i angažman sa ZKF-om • Podrška planiranju ulaganja za NDC 2 • Jačanje CP Crne Gore za angažman s ZKF-om u skladu sa NDC 2 • Podrška razvoju i implementaciji NDC 2 kroz izgradnju kapaciteta Eko-fonda 	<p>Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera</p> <p>Eko-fond</p> <p>Zeleni klimatski fond</p>	<p>299.514,00</p>	<p>12-18 mjeseci</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Edukovani kadrovski kapacitet Eko-fonda 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata
---	--	---	-------------------	----------------------	---	--

SARADNJA JAVNOG FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE REPUBLIKE SLOVENIJE I EKO-FONDA CRNE GORE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
<p>Saradnja Javnog Fonda za zaštitu životne sredine Republike Slovenije i Eko-fonda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisivanje sporazuma o sufinansiranju Eko-fonda 	<p>Ministarstvo životne sredine, klime i energetike Republike Slovenije</p> <p>Javni fond za zaštitu životne sredine Republike Slovenije</p> <p>Eko-fond</p>	<p>1.500.000,00</p>	<p>12-14 mjeseci</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje institucionalnog i kadrovskog kapaciteta Eko-fonda • Potpisan sporazuma o sufinansiranju Eko-fonda 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata

SARADNJA ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE I EKO-FONDA CRNE GORE

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
Projekat podrške pri kupovini i ugradnji foto-naponskih panela snage do 10kW za domaćinstva i foto-naponskih panela snage do 30kW za pravna lica – „Projekat Solari 3000+ i Solari 500+“, „Solari 5000+“	<ul style="list-style-type: none"> • Dodjela 20% subvencija za kupovinu i ugradnju fotonaponskih panela sa razmjenom na mjestu konekcije za domaćinstva i pravna lica. • Dodjela 10% subvencija za kupovinu i ugradnju fotonaponskih panela sa razmjenom na mjestu konekcije za domaćinstva i pravna lica. 	<p>Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera</p> <p>Elektroprivreda Crne Gore</p> <p>CEDIS</p> <p>Eko-fond</p>	<p>1.900.000,00</p> <p>3.600.000,00</p>	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Kvartalni izvještaji o namjenskom korišćenju sredstava od strane Elektroprivrede CG • Izrađen Polugodišnji izvještaj o segmentima realizacije projekta 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata

FINANSIRANJE IZRADE PROJEKTNE DOKUMENTACIJE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
Finansiranje izrade projektne dokumentacije	<ul style="list-style-type: none"> • Dodjela subvencija za izradu projektne dokumentacije 	Eko-fond	200.000,00	II-IV Kvartal	<ul style="list-style-type: none"> • Osnaženi kapaciteti državnih institucija u izradi projektne dokumentacije 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata

FINANSIJSKI PLAN
DOO FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE
ZA 2024. GODINU

SADRŽAJ

I UVOD	3
II PLAN PRILIVA	3
III PLAN ODLIVA.....	5
1. INVESTICIONA ULAGANJA I TEKUĆE ODRŽAVANJE	7
2. RASHODI TEKUĆEG POSLOVANJA	7
3. OBAVEZE IZ PRETHODNE POSLOVNE GODINE	12
4. OBAVEZA ZA POREZ NA DOBIT	14
5. STANJE NA KRAJU GODINE	14
IV REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA	14
V ZAVRŠNA ODREDBA	14

FINANSIJSKI PLAN FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE ZA 2024. GODINU

I UVOD

Polazne osnove za izradu Finansijskog plana Eko-fonda za 2024. godinu bile su: Program rada za 2024. godinu, Izvještaj o realizaciji finansijskog plana za 2023. godinu i planirani prilivi po osnovu eko-naknada kroz princip „zagađivač plaća” shodno Uredbi o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine, kao i sredstava prikupljenih od emisionih kredita po osnovu Javne aukcije shodno Uredbi o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte u 2024. godini.

Način finansiranja Eko-fonda, propisan je članom 76 Zakona o životnoj sredini (u daljem tekstu Zakon), pri čemu se stavom 3 utvrđuje da se sredstva za rad Eko-fonda obezbjeđuju iz: budžeta Crne Gore; sredstava eko-naknada; kredita, donacija i pomoći; instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija; stranih ulaganja namijenjenih zaštiti životne sredine i drugih izvora u skladu sa zakonom. U skladu sa članom 6 stav 2 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine, sredstva se utvrđuju i koriste u skladu sa finansijskim planom Eko-fonda, dok je članom 8 stav 1 alineja 4 Odluke utvrđeno da Vlada Crne Gore (Osnivač) daje saglasnost na finansijski plan Društva.

Na osnovu člana 77 stav 2 alineja 3 Zakona o životnoj sredini, člana 7 Uredbe o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine i člana 18 Zakona o upravnom postupku, Agencija za zaštitu životne sredine donosi rješenja po osnovu kojih obveznici plaćaju eko-naknade, i to:

- Naknadu za uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- Naknadu za ispuštanje zagađujućih materija u vazduh;
- Naknadu za stvaranje i deponovanje opasnog otpada.

Shodno Uredbi o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, Eko-fond ostvaruje prihode od Javne aukcije koja se sprovodi na osnovu poziva za dodjelu emisionih kredita, koji raspisuje organ državne uprave nadležan za zaštitu životne sredine, i po tom osnovu su planirani prilivi u 2024. godini. Takođe, Uredbom je data mogućnost prenosa emisionih kredita u iznosu od 0,1% minimalne cijene emisionog kredita koja iznosi 24€/tCO₂.

Finansijskim planom je predviđeno da će se rashodi u 2024. godini finansirati iz sopstvenih izvora, pod time se podrazumijevaju prihodi po osnovu: eko-naknada u 2024-toj (3,87%), eko-naknada od ranijih godina (1,57%) naknada po osnovu Javne aukcije emisionih kredita (48,35%), prenijeto stanje iz prethodne godine (45,11%); kao i iz granta Zelenog klimatskog fonda (1,10%).

II PLAN PRILIVA

Finansijski plan Fonda za zaštitu životne sredine za 2024. godinu bazira se na zakonom propisanim izvorima finansiranja Eko-fonda i to:

Godišnjim naknadama po osnovu izdatih rješenja od strane Agencije za zaštitu životne sredine na osnovu člana 7 Uredbe o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine:

- Naknada za uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, naknada za ispuštanje zagađujućih materija u vazduh i naknada za stvaranje i deponovanje opasnog otpada;

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Sredstvima prikupljenim od emisionih kredita u skladu sa članom 3 Uredbe o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte.

Ukupni planirani prilivi Eko-fonda za 2024. godinu po osnovu eko-naknada, po osnovu naknada od prodaje emisionih kredita putem Javne aukcije, i granta Zelenog klimatskog fonda, uključujući i prenijeto stanje iz prethodne poslovne godine iznose **20.683.789,03€**. U narednoj tabeli dat je prikaz planiranih priliva u 2024. godini.

Tabela 1: Pregled priliva					
	PRILIVI	Ostvareni prilivi u 2023. godini	Izdana rješenja u 2023. godini	Potraživanja 31.12.2023.	Planirani prilivi u 2024. godini
1.1.	Prihodi po osnovu eko-naknada	745.096,87 €	837.018,12 €	323.714,41 €	800.000,00 €
1.1.1.	Prihodi po osnovu naknada za ispuštanje zagađujućih materija u vazduh	212.550,40 €	212.550,40 €	-17.712,53 €	220.000,00 €
1.1.2.	Prihodi po osnovu naknada za stvaranje opasnog otpada	532.546,47 €	624.467,72 €	341.426,94 €	580.000,00 €
1.1.3.	Prihodi po osnovu naknada za uvoz supstanci koje uništavaju ozonski omotač	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
1.2.	Prihodi po osnovu javne aukcije za prodaju emisionih kredita	9.255.775,87 €	0,00 €	0,00 €	10.000.000,00 €
		10.000.872,74 €	837.018,12 €	323.714,41 €	10.800.000,00 €
1.3.	Grantovi za realizaciju projekata	135.546,17 €			229.413,33 €
1.4.	Dug po osnovu potraživanja				323.714,41 €
1.5.	Prenijeto stanje iz prethodne godine	152.294,78 €			9.330.661,29 €
		287.840,95 €			9.883.789,03€
	UKUPNI PRILIVI	10.288.713,69 €			20.683.789,03€

- 1.1. Projekcija priliva po osnovu eko-naknada izvršena je na osnovu izdatih rješenja i ostvarenih priliva po tom osnovu u toku 2023. godine.
- 1.2. Projekcija priliva po osnovu trgovine emisionim kreditima izvršena je na osnovu Rješenja o dodjeli emisionih kredita sprovođenjem Javne aukcije za stacionarna postrojenja za 2022. godinu, broj: 0454-322/23-313/3, donijetog od strane Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma. Rješenjem se operateru stacionarnog postrojenja Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić – Termoelektrana Pljevlja na osnovu sprovedene Javne aukcije za dodjelu emisionih kredita, dodjeljuju emisioni krediti u vrijednosti od 385.657,33 tCO₂eq po cijeni od 24€/tCO₂, odnosno u ukupnom iznosu od 9.255.775,87€ i većeg broja radnih sati stacionarnog postrojenja u odnosu na 2022. godinu. Sredstva prikupljena dodjelom emisionih kredita uplaćuju se na žiro račun Fonda za zaštitu životne sredine.

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

- 1.3. Sekreterij Zelenog Klimatskog fonda (ZKF), odobrio je prijedlog projekta „Unaprjeđenje kapaciteta Nacionalne kontakt osobe u Crnoj Gori za angažovanje sa ZKF-om i jačanje strateškog plana projekata zemlje za podršku implementaciji ažuriranog Nacionalno utvrđenog doprinosa NDC 2”, broj dokumenta: DCP/2022/593, koji će sprovoditi Eko-fond. Nakon niza konsultacija sa ZKF, Prijedlog projekta je odobren novembra 2022. godine, dok je zvanična informacija za odobrenje Projekta dostavljena sredinom januara 2023. godine. Projekat je odobren u grant iznosu od 299.514,00 USD finansiran od strane ZKF, sa periodom implementacije od 12 do 18 mjeseci.
- Prva tranša isplate u iznosu od 135.546,17€ uplaćena je u junu 2023. godine. Iznos sa kojim se rasplaže na kraju godine iznosi 119.413,33€, dok se u 2024. godini po ispostavljanju izvještaja i prateće dokumentacije, kao i indikatora da je potrošeno 70% prve tranše, očekuje isplata druge tranše u iznosu od 110.000,00€. Ukupan planirani iznos kojim će Eko-fond raspolagati u 2024. godini je 229.413,33€
- 1.4. Potraživanja iz prethodnih godina u iznosu od 323.714,41€.
- 1.5. Prenijeto stanje iz prethodne godine odnosi se na početno stanje na tekućem računu na početku poslovne godine i iznosi 9.330.661,29€.

III PLAN ODLIVA

Odlivi su usklađeni sa očekivanim obimom posla i potrebom blagovremenog izvršavanja programskih aktivnosti Eko-fonda i isti su planirani na osnovu detaljne procjene izdataka koji su neophodni za rad, odnosno ostvarivanje zadataka utvrđenim Programom rada za 2024. godinu.

Ukupni odlivi planirani su u iznosu od **19.054.408,33€**, dok je struktura projektovanih odliva za redovno poslovanje data u Tabeli br. 2.

Tabela 2: Pregled odliva

	ODLIVI	Planirani odlivi 2024.
1	INVESTICIONA ULAGANJA I TEKUĆE ODRŽAVANJE	94.500,00 €
1.1.	Nabavka osnovnih sredstava	89.500,00 €
1.1.1.	Nabavka ostale opreme za zaposlene	2.000,00 €
1.1.2.	Nabavka vozila	50.000,00 €
1.1.3.	Licence	2.500,00 €
1.1.4.	Nabavka kancelarijske opreme	35.000,00 €
1.2.	Tekuće održavanje	5.000,00 €
2	RASHODI TEKUĆEG POSLOVANJA	10.960.608,33 €
2.1.	Troškovi materijala	37.500,00 €
2.1.1.	Troškovi kancelarijskog materijala	20.000,00 €
2.1.2.	Troškovi materijala za održavanje higijene	5.000,00 €
2.1.3.	Troškovi goriva	5.000,00 €
2.1.4.	Troškovi električne energije	3.500,00 €
2.1.5.	Ostali troškovi materijala	4.000,00 €
2.2.	Troškovi zarada i naknada zarada	666.200,00 €
2.2.1.	Troškovi neto zarada	420.000,00 €
2.2.2.	Troškovi poreza i doprinosa na teret zaposlenog	126.000,00 €
2.2.3.	Troškovi doprinosa na teret poslodavca	42.000,00 €

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

2.2.4.	Troškovi naknada po ugovoru o djelu	25.000,00 €
2.2.5.	Troškovi naknada članovima odbora direktora	28.200,00 €
2.2.6.	Naknade troškova zaposlenima na službenom putu	20.000,00 €
2.2.7.	Pomoći i ostale isplate zaposlenima po Kolektivnom Ugovoru	5.000,00 €
2.3.	Troškovi proizvodnih usluga	10.076.408,33 €
2.3.1.	Troškovi PTT usluga	10.000,00 €
2.3.2.	Troškovi za usluge održavanja nematerijalne imovine	2.000,00 €
2.3.3.	Troškovi za usluge održavanja opreme	5.000,00 €
2.3.4.	Troškovi zakupnina poslovnih prostorija	45.000,00 €
2.3.5.	Troškovi marketinga	20.000,00 €
2.3.6.	Rashodi za realizaciju projekata	9.994.408,33 €
2.4.	Nematerijalni troškovi	137.500,00 €
2.4.1.	Troškovi neproizvodnih usluga- notarske, advokatske usluge, usluge revizije FI, usluge angažovanja agencija za marketing i dizajn	75.000,00 €
2.4.2.	Troškovi stručnog obrazovanja zaposlenih	4.000,00 €
2.4.3.	Troškovi stručnih publikacija	3.000,00 €
2.4.4.	Ostale neproizvodne usluge	3.000,00 €
2.4.5.	Troškovi reprezentacije	20.000,00 €
2.4.6.	Premije osiguranja, nekretnine, postrojenja i oprema	5.000,00 €
2.4.7.	Premije za obavezno osiguranje zaposlenih	500,00 €
2.4.8.	Troškovi platnog prometa (provizije i dr.)	8.000,00 €
2.4.9.	Troškovi ostalih poreza	1.000,00 €
2.4.10.	Ostale usluge	18.000,00 €
2.5.	Rashodi kamata	3.000,00 €
2.5.1.	Rashodi kamata po finansijskom lizingu	3.000,00 €
2.6.	Ostali rashodi	40.000,00 €
2.6.1.	Sponzorstva	25.000,00 €
2.6.2.	Donacije	15.000,00 €
3	OBAVEZE IZ PRETHODNE POSLOVNE GODINE	7.999.300,00 €
3.1.	Ostale obaveze iz poslovanja	7.853.000,00 €
3.2.	Rezervisana sredstva povodom sudskih sporova	41.300,00 €
3.3.	Obaveze za porez na dobit	105.000,00 €
	UKUPNO	19.054.408,33 €
4	OBAVEZA ZA POREZ NA DOBIT 2024	1.545.000,00 €
5	STANJE NA KRAJU GODINE	84.380,70 €

U strukturi planiranih odliva u 2024. godini najznačajniju stavku predstavljaju rashodi proizvodnih usluga **10.076.408,33€** (52,88% u odnosu na ukupne rashode) od čega rashodi za realizaciju projekata iznose **9.994.408,33€** (52,45% u odnosu na ukupne rashode). Druga stavka po učešću u ukupnim rashodima u iznosu od 41,21% odnosi se na Ostale obaveze iz poslovanja koje se takođe odnose na realizaciju projekata (projekti iz prethodne godine).

U cilju dobijanja mišljenja vezanog za priznavanje rashoda za realizaciju projekata u smislu Zakona o porezu na dobit pravnih lica, Eko-fond se u više navrata obratio Ministarstvu finansija. Predmet obraćanja Ministarstvu je činjenica da je ovo Društvo osnovano s ciljem finansiranja pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora i energije na državnom i lokalnom nivou, i da se Eko-fond

finansira putem naknada koje kroz pojedinačni akt obveznicima određuje nadležan organ, a koje naknade predstavljaju prihod Eko-fonda.

Dopis broj 03-011/23-34/1 poslat je 12.01.2023. godine Ministarstvu finansija i socijalnog staranja sa ciljem da se obrazloži još jednom stav Eko-fonda i sagleda zahtjev koji je upućivan i ranije. Odgovor Ministarstva finansija od 23.01.2023. godine (broj 07-490/29-184/2) glasio je „da zahtjev Eko-fonda, da se prilivi i odlivi sredstava prikupljeni od emisionih kredita iskazuju samo u Bilansu stanja zaduženjem određenog prelaznog knjigovodstvenog računa, odnosno da se predmetna sredstva ne iskazuju u Bilansu uspjeha, **nije opravdan** jer isti nije u skladu sa Zakonom o računovodstvu, MRS i MSFI. Takođe, nije nam poznato postojanje adekvatnog uporišta u zakonskim i drugim propisima, kojima je regulisano poslovanje Fonda, da se ovo pitanje tretira na način kako je predloženo od strane Eko-fonda”. Kao zaključak navodi se da „obveznik poreza na dobit će prilikom izračunavanja svoje oporezive dobiti, priznati prihode i rashode u iznosima utvrđenim bilansom uspjeha koji je sastavljen u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo, odnosno u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima MRS, izuzev prihoda i rashoda za koje je ovim zakonom propisan drugačiji poreski tretman.

S obzirom na gore navedeno planirani su rashodi po osnovu poreza na dobiti i isti su iskazani u strukturi rashoda

1. INVESTICIONA ULAGANJA I TEKUĆE ODRŽAVANJE

1.1. Planirana sredstva za nabavku osnovnih sredstava iznose 94.500,00€.

- 1.1.1. Planirana je i nabavka mobilnih i fiksnih uređaja za novozaposlene radnike u ukupnom iznosu od 2.000,00€.
- 1.1.2. Eko-fond planira nabavku vozila radi lakšeg i efikasnijeg funkcionisanja zaposlenih prilikom realizacije projektnih zadataka u iznosu od 50.000,00€.
- 1.1.3. Usljed širenja poslovnih aktivnosti planirana je nabavka dodatnih licenci za računovodstveni softver koji koristi Eko-fond, u iznosu od 2.500,00€.
- 1.1.4. Iznos od 35.000,00€ će se iskoristiti za opremanje poslovnih prostorija i nabavku kancelarijskog namještaja.

1.2. Sredstva neophodna za održavanje opreme planirana su iznosu 5.000,00€.

Tekuće održavanje tehničke opreme planirano je na osnovu izdataka na održavanju tehničkih sistema u kancelarijama u kojima se vrši osnovna djelatnost u ukupnom iznosu od 5.000,00€.

2. RASHODI TEKUĆEG POSLOVANJA

2.1. Troškovi materijala planirani su u ukupnom iznosu od 37.500,00€. Projektovani su na osnovu izdataka za materijal u toku 2023. godine uvećanih srazmjerno očekivanom obimu posla u 2024. godini, i obuhvataju:

- 2.1.1. Troškove kancelarijskog materijala u iznosu od 20.000,00€;
- 2.1.2. Trošak materijala za održavanje higijene u iznosu od 5.000,00€;
- 2.1.3. Troškove za gorivo u iznosu od 5.000,00€;
- 2.1.4. Troškove električne energije 3.500,00€;
- 2.1.5. Troškove ostalog materijala u iznosu od 4.000,00€.

2.2. Troškovi zarada i naknada zarada planirani su ukupnom iznosu od 666.200,00€.

- 2.2.1.-2.2.3. Troškovi zarada po Ugovoru o radu

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji za izvršenje poslova iz djelokruga rada Eko-fonda, planirano je 33 izvršioca. Zaključno sa 12/2023 zaposleno je 12 lica koji imaju Ugovor o radu na neodređeno vrijeme, 2 lica koji imaju Ugovor o radu na određeno vrijeme, dok je sa Izvršnim direktorom radni odnos zasnovan do isteka mandata. U toku 2023. zaposlena su dva lica na određeno vrijeme. Plan za 2024. godinu je da se dodatno zaposli osam lica. Na osnovu toga ukupni izdaci po osnovu zarada planirani su iznosu od 588.000,00€. Projekcija je izvršena na osnovu obračuna zarada za decembar 2023. godine uvećanim za planirana zaposlenja u narednoj godini.

2.2.4. Troškovi naknada po osnovu Ugovora o djelu

Ukupna sredstva za isplatu naknada po osnovu Ugovora o djelu planirala su u ukupnom iznosu od 25.000,00€.

2.2.5. Troškovi naknada članovima Odbora direktora

Bruto naknade za predsjednika i članove Odbora direktora planirane su u ukupnom godišnjem iznosu od 28.200,00€.

2.2.6. Troškovi naknada zaposlenima na službenom putu

Troškovi naknada zaposlenima na službenom putu koji čine troškove službenih putovanja u zemlji i inostranstvu (prevoz, smještaj, dnevnice i putno osiguranje), predviđeni su u iznosu od 20.000,00€.

2.2.7. Pomoći i ostale isplate zaposlenima po Kolektivnom ugovoru

U slučaju nastanka obaveze da se zaposlenom isplati neka od naknada garantovanih Kolektivnim ugovorom, planiran je iznos od 5.000,00€.

2.3. Troškovi proizvodnih usluga

Troškovi proizvodnih usluga iskazani su u ukupnom iznosu od **10.076.408,33€** i obuhvataju:

2.3.1. Troškove PTT usluga u iznosu od 10.000,00€, koji obuhvataju troškove fiksne i mobilne telefonije, interneta, slanja pošte i slično.

2.3.2. Troškovi usluga održavanja nematerijalne imovine u odnosu od 2.000,00€, a odnose se na održavanje i nadogradnju licence za računovodstveni softver.

2.3.3. Troškovi za usluge održavanja opreme odnose se na održavanje vozila koje je uzeto putem finansijskog lizinga, održavanje novog vozila, kao i opreme u kancelarijama planirani su u iznosu od 5.000,00€.

2.3.4. Troškovi zakupnina poslovnih prostorija planirani su u iznosu od 45.000,00€. Zaključen je Ugovor o zakupu poslovnih prostorija sa DOO „Top Logistics” počev od 01.02.2023. godine kao i sa DOO „Kist Ton” počev od 05.07.2023. godine.

2.3.5. Troškovi marketinga planirani su u iznosu od 20.000,00€. Planirana sredstva će se iskoristiti za promociju planiranih projekata. Planirano je da se promocije vrše putem televizijskih emitera, društvenih mreža, kao i putem veb-portala. Uzimajući u obzir da Eko-fond raspisuje javne konkurse od ključnog je značaja da se javnost informiše o svim detaljima i benefitima planiranih projekata.

2.3.6. Rashodi za realizaciju projekata utvrđeni su na osnovu Programa rada za 2024. godinu i iznose 9.994.408,33€.

U tabeli u nastavku prikazan je pregled projekata podijeljenih po službama:

Redni broj	Naziv projekta (Životna sredina)	Budžet projekta
3.1.1	<i>Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta uklanjanje otpada odbačenog u životnu sredinu</i>	400.000,00
3.1.2	<i>Javni konkursi za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta nabavke komunalne opreme i uređaja za upravljanje otpadom</i>	1.148.000,00
3.1.3	<i>Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalne samouprave za uprojektovanje, uređenje i održavanje zelenih površina</i>	300.000,00
3.1.4	<i>Javni konkursi za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) nevladinim organizacijama za finansiranje projekata zaštite životne sredine</i>	100.000,00
3.1.5	<i>Unaprjeđenje katastra zagađivača životne sredine i integracija u informacijski sistem zaštite životne sredine (II FAZA) i razvoj djelatnosti Eko-fonda</i>	330.000,00
3.1.6	<i>Izrada Studije izvodljivosti Pretvaranje biogasa u električnu energiju na sanitarnoj deponiji Livade Podgorica</i>	35.000,00
3.1.7	<i>Unaprjeđenje uslova za visokoškolsko obrazovanje iz oblasti Ekologije u Crnoj Gori</i>	70.000,00
3.1.8	<i>Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje zaštite ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori (GEF)</i>	100.000,00
3.1.9	<i>Projekat sakupljanja električnog/elektronskog otpada iz domaćinstava</i>	100.000,00
3.1.10	<i>Sanacija staze oko Crnog jezera</i>	50.000,00
3.1.11	<i>Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unaprjeđenje službi fizičke zaštite</i>	20.000,00
Ukupno ZŽS		2.653.000,00

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Redni broj	Naziv projekta (EE)	Budžet projekta
3.2.1	<i>Podsticaji za unaprjeđenje e-mobilnosti u Crnoj Gori</i>	325.000,00
3.2.2	<i>Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za kupovinu energetski efikasnih uređaja u domaćinstvu</i>	100.000,00
3.2.3	<i>Podsticaji za primjenu mjera energetske efikasnosti u javnoj rasvjeti</i>	150.000,00
3.2.4	<i>Podsticaji za mjere energetske efikasnosti za poslovne objekte namijenjeni privredi</i>	200.000,00
3.2.5	<i>Podrška prilikom kupovine energetski efikasnih klima uređaja za stanovnike opštine Bijelo Polje</i>	100.000,00
3.2.6	<i>Mjere energetske efikasnosti namijenjene građanima opštine Pljevlja</i>	500.000,00
Ukupno EE		1.375.000,00
Redni broj	Naziv projekta (Međunarodna služba)	Budžet projekta
1	<i>Grant ZKF (Improving capacities of the National Focal Point in Montenegro for the engagement with the GCF and strengthening of the country's strategic project pipeline to support the implementation of the updated Nationally Determined Contribution (NDC 2))-grant</i>	267.713,72
2	<i>Saradnja između Fonda za klimatske promjene i međunarodne klimatske projekte Republike Slovenije i Eko-fonda Crne Gore-grant</i>	1.500.000,00
3	<i>Projekat podrške pri kupovini i ugradnji fotonaponskih panela snage do 10Kw za domaćinstva i fotonaponskih panela snage do 30kW za pravna lica- projekat Solari 3000+ i Solari 500+</i>	1.900.000,00

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

4	<i>Projekat podrške pri kupovini i ugradnji fotonaponskih panela snage do 30kW za domaćinstva i fotonaponskih panela snage do 1000kW za pravna lica- Solari 5000+</i>	3.600.000,00
5	<i>Danube Region Programme ESINERGY</i>	36.995,02
6	<i>Finansiranje projektne dokumentacije</i>	200.000,00
UKUPNO		7.504.708,74

2.4. Nematerijalni troškovi

Nematerijalni troškovi planirani su ukupnom iznosu od **137.500,00€** i odnose se na:

2.4.1. Troškovi neproizvodnih usluga: notarske, advokatske usluge, usluge revizije finansijskih iskaza, usluge angažovanja agencija za usluge marketing i dizajna u ukupnom iznosu od 75.000,00€.

Po osnovu Ugovora o pružanju advokatskih usluga planiran je mjesečni iznos od 1.452,00€, odnosno na godišnjem nivou iznos od 17.424,00€.

Po potrebi biće angažovane i stručne konsultantske kompanije koje će pružati tehničku podršku pri realizaciji projektnih aktivnosti, isključivo za usluge za koje Eko-fond nema ekspertizu.

2.4.2. Troškovi stručnog usavršavanja zaposlenih planirani su u iznosu od 4.000,00€.

2.4.3. Troškovi stručnih publikacija planirani su u iznosu od 3.000,00€.

2.4.4. Ostale neproizvodne usluge poput održavanje veb-sajta, nadogradnja veb-sajta, održavanje domena, google naloga i slično, planirane su ukupnom iznosu 3.000,00€.

2.4.5. Troškovi reprezentacije planirani su u iznosu od 20.000,00€, a odnose se nabavku za potrebe kancelarije, i ostale troškove reprezentacije.

2.4.6. Troškovi premije osiguranja vozila 5.000,00€

2.4.7. Troškovi premija obaveznog osiguranja zaposlenih 500,00€

2.4.8. Troškovi platnog prometa u iznosu od 8.000,00€

2.4.9. Troškovi ostalih poreza u iznosu od 1.000,00€

2.4.10. Ostale usluge u iznosu od 18.000,00€.

2.5. Rashodi kamata

2.5.1. Podrazumijevaju izdatke za kamate po osnovu Ugovora o finansijskom lizingu za nabavku opreme (vozila), potpisanog 31.12.2020. godine. Planirani iznos je 3.000,00€

2.6. Ostali rashodi

Ostali rashodi planirani su u ukupnom iznosu od **40.000,00€** i odnose se na:

2.6.1. Sponzorstvo – Izdaci za sponzorstva planirani su u iznosu od 25.000,00€. Kroz ovaj vid izdataka Eko-fond će podsticati ekološki prihvatljive projekte, a ujedno i promovisati svoje projekte planirane za 2024. godinu.

2.6.2. Donacije – Kao društveno odgovorna firma Eko-fond će takođe izdvojiti 15.000,00€ za donacije inicijativama koje imaju za cilj povećanje svijesti javnog mnjenja kada su u pitanju zaštita životne sredine i energetska efikasnost.

3. OBAVEZE IZ PRETHODNE POSLOVNE GODINE

3.1. Ostale obaveze iz poslovanja

Za projekat Unaprjeđenje efikasnosti vodosnabdijevanja zamjenom azbestno-cementnih cijevi - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 30.000,00€. U toku 2023. isplaćen je iznos od 15.000,00€, dok će preostali iznos od 15.000,00€ biti isplaćen u toku 2024. godine.

Javnim konkursom energetska efikasnost za poslovne objekte namijenjene privredi - za 2023. godinu opredjeljenja su sredstva u iznosu od 300.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Za projekat proizvodnje medijskih sadržaja iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 60.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Javnim konkursom Investicijski podsticaji za nabavku infrastrukture za punjenje električnih vozila - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 100.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Javnim konkursom za dodjelu subvencija za nabavku energetske efikasne vozila za javni sektor - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 200.000,00€. U toku 2023. isplaćen je iznos od 56.000,00€, dok će preostali iznos od 144.000,00€ biti isplaćen u toku 2024. godine.

Javnim konkursom za dodjelu subvencija za nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema, ugradnja/zamjena kotlova - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 150.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Javnim konkursom za dodjelu subvencija za zamjenu uređaja u domaćinstvu energetske efikasnim uređajima - za 2023. godinu odobrena/opredijeljena su sredstva u iznosu od 100.000,00€. U toku 2023. isplaćen je iznos od 28.170,50€, dok će preostali iznos od 71.829,50€ biti isplaćen u toku 2024. godine.

Javnim konkursom za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta nabavke komunalne opreme - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 300.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Za projekat finansijske podrške Opštini Zeta za izradu Lokalnog plana zaštite životne sredine i Lokalnog energetske plana - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 10.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Projekat pretvaranje biogasa u električnu energiju na regionalnoj sanitarnoj deponiji Možura d.o.o. - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 50.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Projekat finansijske podrške Opštini Plav za projekat revitalizacije i zaštite Plavskog jezera - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 10.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Javnim konkursom za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za projekte zaštite, očuvanja i unaprjeđenja životne sredine nevladinim organizacijama (organizacije civilnog društva) - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 60.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Javnim konkursom za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalne samouprave za projektovanje, uređenje i održavanje zelenih površina - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 300.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Javnim konkursom za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta uklanjanje otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. divlje deponije) - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 300.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Javnim konkursom za dodjelu subvencija za zamjenu postojeće ulične LED rasvjete svjetiljkama - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 150.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine. (80.000,00 NEĆE BITI ISKORIŠĆENO VEĆ PREUSMJERENO)

Javnim konkursom SOLARI - za 2023. godinu odobrena/opredijeljena su sredstva u iznosu od 4.100.000,00€. U toku 2023. isplaćen je iznos od 6.911,30€, dok će preostali iznos od 4.093.088,70€ biti isplaćen u toku 2024. godine.

Za projekat Unaprjeđenje informacionog sistema zaštite životne sredine kroz uspostavljanje integrisanog katastra zagađivača životne sredine i razvoj djelatnosti Eko-fonda - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 379.409,00€. U toku 2023. isplaćen je iznos od 74.224,87€, dok će preostali iznos od 323.184,13€ biti isplaćen u toku 2024. godine.

Za projekat Unaprjeđenje komunalne infrastrukture u NP Skadarsko jezero - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 20.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

Za projekat Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unaprjeđenje službe zaštite - za 2023. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 130.000,00€. U toku 2023. nije bilo isplata, pa će ista biti isplaćena u toku 2024. godine.

3.2. Rezervisana sredstva povodom sudskih sporova

Po osnovu sudskih sporova rezervisana su sredstva u iznosu od 41.300,00€. Rezervisanje povodom sudskog spora sa prethodnim Izvršnim direktorom koji se vodi kod nadležnog suda, na ime otpremnine, nije iskorišćeno u toku 2023. godine i prenijeto je za 2024. godinu.

3.3. Obaveze za porez na dobit za 2023. godinu

Iznos od 105.000,00€ biće iskorišćen za izmirenje Poreza na dobit za 2023. godinu.

4. OBAVEZA ZA POREZ NA DOBIT

Sredstva u iznosu od 1.545.000,58€ neće se iskoristiti za realizaciju projekata u 2024. godini, već će u tom iznosu biti plaćen porez na dobit (obaveza za plaćanje dospijeva u martu 2025. godine)

5. STANJE NA KRAJU GODINE

Iznos od 84.380,70€ iskoristiće se za finansiranje poslovnih aktivnosti u prvom kvartalu 2025. godine.

IV REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA

Za realizaciju Finansijskog plana za 2024. godinu, odgovoran je Izvršni direktor Eko-fonda. Izvršni direktor prijedlog Finansijskog plana dostavlja Odboru direktora, koji ga usvaja uz prethodnu saglasnost Osnivača.

Raspored sredstava po ovom planu vršiće se u skladu sa donijetim odlukama, programom i planom rada, utvrđenim kriterijumima i mjerilima, zaključenim ugovorima i drugim aktima koje donosi Eko-fond u skladu sa zakonom, u cilju ostvarivanja nadležnosti i funkcije.

Predlog finansijskog plana za 2024. godinu dostavlja se Osnivaču na razmatranje i davanje saglasnosti.